

ALT ÖZEL SINIFLARA
DEVAM EDEN 4. ve 5. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN
İLKOKUMA DURUMUNUN BELİRLENMESİ
(Bursa İlinde)

(Yüksek Lisans Tezi)

Harika ESEN

Eskişehir, 1990

ÖNSÖZ

Öğrenim büyük ölçüde okumaya dayanmaktadır. İnsan hayatında büyük bir yeri olan okumanın çocuğa nasıl öğretileceği, şüphesiz önemli bir konudur. Normal bir çocuk için olduğu gibi, geri zekalı çocuk için de okuma büyük önem taşımaktadır. Geri zekalı çocukların eğitimleri normal okullar bünyesinde, alt özel sınıflarda yapılmaktadır. İlkokulun ilk yıllarında okumanın temel taşları oluşturulmaktadır, ilkokuma-yazma öğretimi verilmektedir. EGZÇ'ın akademik yaşantılarında birtakım güçlüklerle karşılaştıkları bilinmektedir. Ancak ilkokuma-yazmanın ilkokuma boyutunda ne durumda oldukları bilinemediğinden, araştırma, bu gereksinimden kaynaklanmıştır.

Araştırmanın başlangıcından bitimine kadar her türlü özveriden kaçınmayan danışmanım Sayın Doç. Dr. Süleyman Eripek'e teşekkürü bir borç bilirim.

Araştırmanın uygulanmasında gerekli kolaylığı gösteren okul müdürlüklerine, alt özel sınıf öğretmenlerine ve öğrencilerine, tez aşamasında gerekli yardımlarını esirgemeyen Bursa Öğretilebilir Çocuklar Okulu Müdürü Sayın Munise Düzgün'e ve öğretmen arkadaşlarıma teşekkür borçluyum.

Tezin yazılmasında gerekli özeni gösteren Sayın Nejla Türemen'e ayrıca teşekkür ederim.

Bursa, Ocak, 1990

Harika ESEN

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	I
ÇİZELGELER LİSTESİ	IV
BÖLÜM	1
I. GİRİŞ	1
Problem	1
Geri Zekalı Çocuklar	3
Geri Zekalı Çocukların Sınıflandırılması	3
Eğitilebilir Geri Zekalıların Genel Özellikleri	4
Eğitilebilir Geri Zekalıların Öğrenme Özellikleri	5
Eğitilebilir Geri Zekalıların Eğitimi	6
Türkiye'de EGZ Çocukların Eğitimi	8
Eğitilebilir Geri Zekalılarda Okuma	10
Okumayı Etkileyen Etmenler	10
İlkokuma-Yazma Öğretimi	11
İlkokuma Öğretimi	12
Amaç	13
Önem	14
Sayıltılar	14
Sınırlılıklar	15
Tanımlar	15
II. YÖNTEM	17
Evren Ve Örneklem	17
Veriler ve Toplanması	17
Bilgi Toplamada Kullanılan Araçlar	18
Verilerin Toplanması	21
Verilerin Çözülmesi	27

III. BULGULAR VE YORUM	28
Öğrencilerin Özellikleri	28
Cinsiyet	28
Sınıf	28
Araştırma Sorularıyla İlgili Bulgular ve Yorumlar	29
1. Öğrencilerin Cümleyi, Kelimeyi, Heceyi, ve Harfi Tanıma Düzeyleri Nedir?	29
2. Öğrencilerin Cümleyi, Kelimelere, Kelimeleri Hecelere Heceleri Harflere Ayırma Düzeyleri Nedir?	33
3. Öğrencilerin Harflerle Hece, Hecelerle Kelime, Kelimelerle Cümle Kurma Düzeyleri Nedir?	37
4. Öğrencilerin Harf, Hece Kelime Cümle Ve Küçük Okuma Parçalarını Okuma Düzeyleri Nedir?	40
5. Öğrencilerin Okurken Yapılan Yanlışlıkların Farkına Varma ve Düzeltme Düzeyleri Nedir?	49
6. Öğrencilerin Okurken Nelere Dikkat Edeceklerini Bilme Düzeyleri Nedir?	50
7. Öğrencilerin Okuma Araçlarını Uygun Olarak Kullanma Düzeyleri Nedir?	51
IV- ÖZET, YARGI VE ÖNERİLER	52
Özet	53
Yargı	57
Öneriler	58
Uygulamaya İlişkin Öneriler	58
İleri Araştırmalara İlişkin Öneriler	58
EKLER	60
KAYNAKÇA	79

GİZELGİLER LİSTESİ

1. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımları	28
2. Öğrencilerin Sınıflarına Göre Dağılımları	29
3. Öğrencilerin Harfi Tanıma Düzeyleri	30
4. Öğrencilerin Heceyi Tanıma Düzeyleri	30
5. Öğrencilerin Kelimeyi Tanıma Düzeyleri	31
6. Öğrencilerin Cümleyi Tanıma Düzeyleri	32
7. Harfi, Heceyi, Kelimeyi ve Cümleyi Tanıma Genel Başarı Düzeyleri	33
8. Cümleyi Kelimelere Ayırma Düzeyleri	34
9. Kelimeyi Hecelelere Ayırma Düzeyleri	34
10. Heceleleri Harflere Ayırma Düzeyleri	35
11. Cümleyi Kelimelere, Kelimeyi Hecelelere, Heceyi Harflere Ayırma Düzeyleri	36
12. Öğrencilerin Harflerle Hece Kurma Düzeyleri	37
13. Öğrencilerin Hecelelerle Kelime Kurma Düzeyleri	38
14. Öğrencilerin Kelimelerle Cümle Kurma Düzeyleri	39
15. Öğrencilerin Harflerle Hece, Hecelelerle Kelime, Kelimelerle Cümle Kurma Genel Başarı Düzeyleri	40
16. Öğrencilerin Harf Okuma Düzeyleri	41
17. Öğrencilerin Hece Okuma Düzeyleri	41
18. Öğrencilerin Kelime Okuma Düzeyleri	42
19. Öğrencilerin Cümle Okuma Düzeyleri	43
20. Harf, Hece, Kelime ve Cümleyi Okuma Genel Başarı Düzeyi	44
21. Öğrencilerin Okuma Hızı Düzeyleri	45
22. Öğrencilerin Başlıca Okuma Düzeyleri	46
23. Öğrencilerin Anlama Düzeyleri	46

24. Öğrencilerin Küçük Okuma Parçasını Okundaki Hızı, Doğru Okuma ve Anlama Genel Başarı Düzeyleri	48
25. Öğrencilerin Okurken Yapılan Yanlışlıkların Farkına Varma Ve Düzeltme Düzeyleri	49
26. Öğrencilerin okurken Hata dikkat Edeceklerini Bilme Düzeyleri	51
27. Öğrencilerin Okuma araçlarını Uygun Olarak Kullanma Düzeyleri	51

BÖLÜM I

PROBLEM

Bir ulusun uygarlık düzeyi, insana vermiş olduğu değerle ölçülür. Çünkü insan en önemli zenginlik kaynağıdır. Bu nedenle ki her yönden iyi gelişmiş bir toplum iyi gelişmiş bireylerden oluşur. Çocukların bir toplumun devamlılığını ve geleceğini sağlayan unsurlar olduğunu düşünen uygar uluslar, en iyi biçimde eğitim verme savaşımındadırlar.

İnsanlar önce ailede, daha sonra okulda ve nihayet iş ve meslek yaşamında kendilerini geliştirerek, fiziksel ve toplumsal bir nitelik taşıyan doğa çevresine "başarılı ve etkili bir uyum yaparak varlıklarını devam ettirebilirler. Bu başarılı ve etkili uyumu yapamayanlar, en doğal ihtiyaçlarını bile karşılamada güçlük çektikleri gibi, toplum içinde değişik uyumsuzlukların da kurbanı olurlar. O hâlde eğitim, kişiye yaşama gücü ve iradesi kazandıran bir nitelik taşıyır (Binbaşıoğlu, 1987)".

Eğitim, H.B. English ve A.C. English tarafından yapılan tanıma göre, "Öğretim ve çalışma sonucu olarak kişide oluşan "isteneni" değişiklik ya da ilerlemeler"dir. (Binbaşıoğlu, 1987). Öğretim ise öğrenmeyi kolaylaştıracak etkinlikleri düzenleme, gereçleri sağlama ve klavuzluk etme eylemidir. Bir başka tanımla öğretim bir eğitim kurumunda bir küme öğrenciye belli bir ya da konularda bilgi vermedir (Öğuzkan, 1974)". Bu amaçla öğretim programları desenlenmektedir.

Eğitim ve Öğrenim konusunda 1982 tarihli T.C. Anayasasının 42. maddesinde "Kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılmaz. Öğrenim hakkının kapsamı kanunla tespit edilir ve düzenlenir" denilmektedir.

Türk milli eğitiminin üçüncü genel amacı ele alındığında görülen şu olmaktadır,

"Türk milletinin bütün fertlerini, ilgi istidat ve yeteneklerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamaktır (MEGSB, 1987)".

Aynı anlayış eğitim programlarının değişik kısımlarında da yinelenmektedir. Türk milli eğitiminin temel ilkelerinden eğitim hakkı ile fırsat ve imkan eşitliğine ilişkin ilkelere de "temel eğitim görmek her Türk vatandaşının hakkıdır" ve "eğitimde kadın, erkek herkese fırsat ve imkan eşitliği sağlanır" denilmektedir (MEGSB, 1987).

Görüldüğü gibi milli eğitimin amacı temel alındığında, Türkiye'deki tüm çocukların eşit eğitim olanaklarından doğal güç ve yetenekleri doğrultusunda yararlanmaları zorunluluğu, dahası hem kendilerine, hem insanlığa verimli olmaları yanında toplumsal ve ekonomik kalkınma programlarının uygulanmasında doğal güçleri oranında katılmaları gereği ortaya çıkmaktadır. Bu durum, normallerden farklı zihinsel, bedensel ve ruhsal gelişim özellikleri nedeniyle normal eğitim olanaklarından yeterince yararlanamayan ve bu nedenle normal eğitim olanaklarına ek eğitici personel ve özel öğretim programlarına gereksinim gösteren özel eğitime muhtaç çocukları da içermektedir.

(Ozsoy, 1988). Bu çocukların önemli bir bölümünü geri zekalı çocuklar oluşturmaktadır.

Geri Zekalı Çocuklar

Geri zekalı çocukların herkes tarafından kabul edilen ortak bir tanımı olmamakla birlikte, geri zekalılar alanında önemli bir kuruluş olan AAID (American Association Mental Deficiency) tarafından, 1973 ve 1977 yıllarındaki toplantılarında benimsenen tanım, yaygın bir kullanım görmektedir. Bu tanıma göre, geri zekalılık, "gelişim süreci içerisinde genel zihinsel işlevlerde normallerden önemli derecede gerilik, bunun yanında uyumsal davranışlarda yetersizlik gösterme durumu olarak tanımlanmıştır (Grossman, 1983).

Geri Zekalı Çocukların Sınıflandırılması

Geri zekalı çocuklar homojen bir grup değildir. Kendi içlerinde önemli bireysel farklılıklar gösterirler. Bu bireysel farklılıklar geri zekalı çocukların sınıflandırılmasını gerekli kılmaktadır. Bu çocukların ortak problemlerini belirleyerek gerekli önlemlerin alınmasını amaçlayan sınıflandırmalar, başta tıbbi olmak üzere, psikolojik ve eğitsel yaklaşımlarla gerçekleştirilmiştir. Bunlardan eğitsel yaklaşımlarla gerçekleştirilmiştir. Bunlardan eğitsel sınıflandırma yaklaşımında geri zekalılar, eğitim gereksinimlerine göre sınıflandırılmaktadırlar. Böylece geri zekalılar "eğitilebilir", "öğretilebilir", "ağır ve çok ağır" olmak üzere üç grupta toplanabilmektedir.

Eğitilebilir geri zekalılar 50-55 ile 70-75 zeka bölümlerine sahiptir (Eripek ve diğ., 1988). Eğitilebilir geri zekalı çocuklara en çok altıncı sınıf düzeyinde akademik beceriler (Okuma, matematik gibi)

kazandırılabilir. Bir diğer deyişle eğitilebilir geri zekalılara başlıca akademik beceriler öğretilir (Hallahan, 1978). Ayrıca temel akademik beceriler yanında özbakım becerilerini öğrenebilirler. İleride yetişkinlik çağında bütünüyle ya da kısmen geçimlerini sağlayabilecek bir iş becerisi edinebilirler (Eripek ve Diğ., 1988).

Öğretilir geri zekalılarının zeka bölümleri 25-35 ile 50-55 arasındadır. Sosyal uyum, basit iletişim ve özbakım becerilerini öğrenebilirler (Çağlar, 1979). Çoğu kez pratik işlerde beceriksiz ve konuşmada geridirler (Karatepe, 1986).

Ağır ve çok ağır derecede geri zekalılarının zeka bölümleri 35 ve altındadır. Bazı basit özbakım becerilerini öğrenebilirler (Çağlar, 1979). Bu geri zekalılarının büyük bir kısmında hareket etme ve kendine yardımcı özel problemleri vardır (Karatepe, 1986). Yaşamları boyunca yoğun bakım ve yardıma gereksinim duyarlar (Çağlar, 1979).

Eğitilebilir Geri Zekalılarının Genel Özellikleri:

Zeka özürü olan çocukların yaşatlarından farklı olduklarını gösteren en belirgin özellikleri zeka gelişim ve fonksiyonlarında geri olmalarıdır. Bu çocukların akranlarına göre gösterdikleri belli başlı özellikler aşağıdaki gibidir.

- Kavramları güç ve uzun zamanda öğrenirler
- Dikkat süreleri kısa ve dağınıktır.
- İlgileri kısa sürelidir.
- Yeni durumlara uymakta zorluk çekerler
- Genelleme yapmada ve kazandıkları bilgileri transfer etmede zorluk çekerler
- Bellekte tutma için organizasyon yapabilme yetenekleri zayıftır. İyice öğrenebilmeleri için aynı uyarıcıları değişik yer, şekil ve zamanda vermek gerekir.

- Yakın çevrelerine ilgi duyarlar. Ancak içinde buldukları yer ve zaman onları ilgilendirir.
- Başarıları için hemen ödüllendirilmesini isterler. Ödül çocukların verilen eğitime ilgi duymalarını sağlar.
- Geçmişteki başarısız yaşantılar nedeniyle sınırlı dikkat süresi ve düşük engellenme dayanıklılığı bulunabilmektedir.
- Sıklıkla rastlanan konuşma özürlerinin başında ekleneme ve ses bozukluğu ile kekemelik gelmektedir.
- Eğitilebilir geri zekalı çocuklar bedensel ve devimsel özellikleri yönünden normal çocuklara benzerlik göstermektedirler. (Çağlar, 1979: AEGSB, 1987).

Geri zekalı çocukları, durumlarına uygun olarak amaçlanan hedeflere ulaştırabilmek, bu özelliklerine uygun olarak düzenlenmiş eğitim yaşantıları ile mümkün olabilmektedir. Geri zekalı çocukların eğitim yaşantıları, öğrenme özelliklerine bağlı olarak değişebilmektedir.

Eğitilebilir Geri Zekalıların Öğrenme Özellikleri

Gerçekte geri zekalıların bir öğrenme görevini yerine getirirken geçtikleri basamaklar , normallerden farklı olmamasına karşın bu basamaklardan geç ve güç geçmektedirler.

Öğrenme olayı temelde zihinsel yeteneklere bağlı bir süreç olmakla birlikte, bu yeteneklere paralel ya da zamanla kazanılan dikkat ve hatırlama yetenekleri öğrenmede önemlidir.

Geri zekalı çocukların çoğunun dikkatleri dağınık ve kısa sürelidir. Bu durum zihinsel yetersizlikler yanında güdülenme eksikliğiyle açıklanmaktadır. Geri zekalı çocukların çoğu olumsuz çevre koşullarından gelmektedir. Ailede çocuk sayısı fazla eğitim düzeyi düşük ve yoksul olabilmektedir. Bu koşullarda çocuğun öğrenmeye güdülenmesi yetersiz olmaktadır. Ayrıca geri zekalı çocukların geçmişte öğrenmeye ilişkin pek çok başarısız yaşantılarının olması, öğrenmeye yönelik tutumlarını olumsuz yönde etkilemektedir (Eripek ve Diğ., 1988)

Geri zekalı çocukların kısa süreli bellekteki problemlerinin kaynağında, uygun öğrenme ya da transfer yöntemlerini kullanmada gösterdikleri yetersizlikler yer almaktadır (Eripek ve diğ., 1988). Geri zekalı çocukların zihinsel yetersizliklerine paralel olarak akademik çalışmalar için gerekli olan genelleme, iletişim, kavrama, algılama, düşünme gibi yetenek alanlarında gösterdikleri geriliğe ek olarak, öğrenmede karşılaşılan güçlükler de eklenince akademik çalışmalarda, özellikle okuma ve matematik konularında başarısızlıktan oluşmaktadır. Başarısızlık oranları gerilik derecesine bağlı olarak değişebilmektedir.

Eğitilebilir Geri Zekalıların Eğitimi

Eğitilebilir geri zekalılar, toplum içinde yapacakları, kendilerini sosyal ve ekonomik yönden bağımsızlığa kavuşturacak birçok şey öğrenebilirler. Kimseye yük olmadan yaşantılarını sürdürebilirler. Bunun başarılması için izlenecek yollardan en önemlisi özel eğitimdir (Çağlar, 1989).

ECZÇ'nin farklılıklarından doğan eğitim amaçları, Kirk'e göre (Eripek, 1984) temelde sosyal yeterlilik, uygun kişilik ve iş yeterliliği olmak üzere üç alanda toplanabilir. Bu eğitim amaçlarını ger-

çekleştirebilmek için normal sınıflarda, özel sınıflarda, yatılı okullarda çeşitli eğitim programları uygulanmaktadır. Uygulanan eğitim programları ise okul öncesi, ilkokul ve ortaokul düzeyinde gerçekleşmektedir.

EGZÇ çocukları okul öncesinde belirleyebilmek çoğu kez mümkün olamamaktadır. Bu nedenle okul öncesi sınıflara yaygın olarak rastlanamamaktadır. 4-6 yaş grubundaki geri zekalı çocukların devam ettikleri okul öncesi sınıflarda izlenen programlarda, ileride gerekli olabilecek akademik öğrenmeye hazırlık becerileri kazandırılmaktadır.

EGZÇ bir bölümü ilkokulun ilk sınıflarında farkedilmektedir. Takvim yaşı 6-10 ve zeka yaşı 4-6 arasındadı olan EGZÇ için, ilkokul 1. Devrede genellikle üç tür yerleştirme yaklaşımı söz konusu olmaktadır.

1. Normal sınıfa devam etme, gezici öğretmen ya da kaynak öğretmenin yardımı,
2. Özel sınıfa yerleşme, bazı okul çalışmalarında normal sınıfa katılma,
3. Özel sınıfa tam olarak yerleşme (Kirk, 1983)

Çocuğun özelliğine uygun seçilecek bu yaklaşımlara uygun olarak verilecek eğitimde okul öncesi eğitimle başlayan akademik öğrenmeye hazırlık çalışmaları devam etmektedir (Eripek, ve diğ., 1988).

İlkokulun ilk yıllarında farkedilmeyen EGZÇ, ilkokulun 2. Devresinde akademik çalışmalarında yoğunlaşmasıyla farkedilmektedir. II. Devre eğitim programlarında çocuğun fiziksel, sosyal ve kişisel çevresini tanıması ve uyum sağlaması yanında, işlevsel

akademik beceriler (okuma, yazma ve aritmetik) kazanmasına önem verilmektedir (Kneedler, 1984).

Günümüzde EGZÇ'a sağlanan eğitim olanakları ilkokul ile sınırlı kalmamakta, ortaokul ve lise düzeyinde eğitim olanaklarını da kapsamaktadır. Ortaokul ve lise programlarında işlevsel akademik becerilerin yanı sıra sosyal ve iş becerilerine artan bir önem verilmektedir (Eripek ve diğ., 1988).

Türkiye'de EGZÇ Çocukların Eğitimi

Türkiye'de EGZÇ'ın eğitimlerine, 1952-1953 öğretim yılında, Ankara Hıdırlıktepe ve Yeni Turan ilkokullarında açılan birer özel sınıfta başlamıştır (Çağlar, 1979).

Türkiye'de geri zekalı çocukların seçimi, sınıflara yerleştirilmesi ve eğitim etkinliklerinin izlenmesi görevi, Rehberlik ve Araştırma Merkezleri tarafından yapılmaktadır. 1988 yılı itibari ile Türkiye'de 56 Rehberlik ve Araştırma Merkezi (RAM) bulunmaktadır. RAM bulunan illerde, normal ilkokullar bünyesinde 593 alt özel sınıf vardır ve bu alt özel sınıflarda 1987 yılına göre toplam 8282 öğrenci öğrenim görmektedir (MEGSB, 1987). Türkiye'de 1988 genel nüfusunun yaklaşık 55 milyon 699 bin 303 olduğu düşünüldüğünde 7-14 zorunlu eğitim yaşındaki EGZ çocuk sayısının 250 bin 646 olduğu ortaya çıkmaktadır. EGZÇ'larda okullaşma oranı % 4 olarak belirlenmiştir (MEGSB, 1987).

Türkiye'de EGZÇ'a sağlanan öğrenme ortamları alt özel sınıflarda yoğunlaşmaktadır. Alt özel sınıflara öğrenci seçimi yapılırken önce, ilkokulun 1.2. ve 3. sınıflarında öğretmen kanatlarına göre, okula ya da derslere uyum sağlamada sorunu olan, geri zekalı olmasından kuşku duyulan öğrenciler belirlenmekte, daha sonra bu

Öğrencilere merkez uzmanlarınca uygulanan grup testi ve 5-7 Temel Kabiliyet Testi uygulanmaktadır. Test sonucunda 74 zeka bölümünün altında olan öğrenciler ya doğrudan alt özel sınıflara yerleştirilmekte ya da bireysel incelemeye alınmaktadır (Eripek ve diğ., 1988)

Alt özel sınıflarda aynı gruba düşen öğrenci bulma zorluğu ve bu okullar bünyesinde derslik bulma imkansızlığı karşısında, her sınıf için bir özel eğitim sınıfı açmak mümkün olamamaktadır.

Bu nedenle birden fazla sınıfın birleştirilerek bir grup haline getirilip bir öğretmenle eğitim ve öğretim zorunluluğu doğmaktadır. Böylelikle oluşan birleştirilmiş sınıflar değişik şekillerde görülebilmektedir,

1. Tek öğretmenli birleştirilmiş beş sınıflı,
2. İki öğretmenli birleştirilmiş beş sınıflı,
  - A. a) 1.2.3. sınıfları bir öğretmen
  - b) 4.5. sınıfları bir öğretmen
  - B. a) 1.2. sınıfları bir öğretmen
  - b) 3.4.5. sınıfları bir öğretmen
3. Üç öğretmenli birleştirilmiş beş sınıflı
  - a) Birinci sınıfı bir öğretmen
  - b) 2.3. sınıfları bir öğretmen
  - c) 4.5. sınıfları bir öğretmen
4. Öğrenci ve derslik sayısına uygun olarak, okul müdürü, bölge ilköğretim müfettişi ve RAM'ın görüşü ile yeni düzenlemeler oluşturulabilmektedir (MEGSB, 1987).

EGZÇ için, önce 1964 yılında bir program taslağı hazırlanmış ardından 1963 ilkokul programından da yararlanılarak 1976 yılında yayınlanan EGZÇ için ilkokul programı ortaya çıkarılmıştır.

Bu programda yer alan özel eğitim amaçları ile EGZÇ'in sosyal yeterlilik, uygun kişilik, iş yeterliliği kazanmaları amaçlanmaktadır (MEGSB, 1987). Programın amaçları içinde, "Türkçeyi iyi konuşur,

gereksinimlerini karşılama da yerinde kullanabilir hale gelme" ayrıca,"... zihin, beden, duygu, toplum ve ekonomi yönlerinden kendine yeterli bir vatandaş haline getirme...." maddeleri önemli yer tutmaktadır (MEGSB, 1987).

Eğitilebilir Geri Zekalılarda Okuma

Çağdaş hayat büyük ölçüde okumaya dayanmaktadır. İnsan hayatında bu kadar büyük yeri olan okumanın çocuğa nasıl öğretileceği, şüphesiz önemli bir konudur. Normal bir çocuk için olduğu gibi geri zekalı çocuk içinde okuma büyük önem taşımaktadır. Geri zekalı çocuk ailelerinin ilgilendikleri en önemli konulardan biri, bir gün çocuklarının okumayı öğrenip öğrenmeyecekleridir. (Cebiroğlu, 1976).

Okumayı Etkileyen Etmenler

Okumayı öğrenmedeki başarıyı etkileyen bir takım etmenler vardır. Bu etmenlerin başında öğretmen gelmekte, öğretmenin yeteneği ve başarısı öğrencinin başarısına yansımaktadır. Çocuğun fizik ve devimsel olgunluğu, okumayı, öğrenmede önemli olup, geri zekalı çocukların devimsel gelişimi zihin gelişimleri kadar geri olmamaktadır. Okumayı etkileyen diğer bazı etmenler ise, zeka düzeyi, sağlık durumu, sosyal gelişimi, evinde ve çevresinde kazandığı deneyimler ile daha önce edindiği olumsuz öğrenme yaşantıları olarak sıralanabilir. Bu etmenlerle bağıntılı olarak, eğitilebilir geri zekalılarda, okumayı öğrenme süreci uzayabilmekte ya da kısalabilmektedir.

Okuma sürecini etkileyen birçok etmenlerden sadece biri olan zeka yaşı ya da zihinsel olgunluk, çocuğun okuma öğrenmesinde çok önemlidir. Bir çocuk 4 zeka yaşında ise okuma öğrenmesi

olanaksızdır. Takvim yaşı ve zeka yaşına göre çocuğun okuma öğrenme durumu ve nasıl yardım gerektiği konusunda hem Kirk ve Johnson, (1951) hemde Cebiroğlu (1976) şu koşulları getirmektedir.

"Takvim yaşı 7-9 ve zeka yaşı 4-6 arası ise; henüz okumamaktadır, fakat resim altlarını okuma merakı vardır ve okuma hazırlığı görülmelidir.

Takvim yaşı 9-11 ve zeka yaşı 5,5-7 arası ise; henüz okuması yoksa resimleri anlatmak, resim altlarını okumak, başından geçenleri anlatıp yazılanları okumak ve sonunda basit paragrafları okumak gibi hazırlık çalışmaları yapılır.

Takvim yaşı 11-13 ve zeka yaşı 7-8,5 ise; okula gitmiş bu gibi zekalı çocuklar 3. sınıf kitaplarını okuyabilirler.

Takvim yaşı 13-16 ve zeka yaşı 8,5-11 arası ise; bu geri zekalılar 4.5. sınıf kitaplarını, sözlük telefon rehberi, gazeteyi okurlar, okumaktan zevk alıp yararlanabilirler."

İlkokuma-Yazma Öğretimi

İlkokulun ilk yıllarında kazanılan alışkanlıkların ve verilen öğretimin önemi büyük olmaktadır. Okuma ve yazmanın ilk temellerinin atıldığı ilkokuma-yazma öğretimi süreci normal öğrencilerde olduğu gibi geri zekalı çocuklarda da aynı aşamaları izlemektedir.

İlkokuma-yazma öğretimi sürecinde üzerinde önemle durulması gereken birtakım noktalar şunlardır:

İlkokuma-yazmada öğrencilerin anlayabileceği kısa cümlelerle başlanmalı, zamanla bu cümleler kelimelere kelimeler hecelere, heceler harflere bölünmeli, bu çözümlenmeler sonunda elde edilen kelime, hece ve harflerden yeni yeni cümleler ve kelimeler kurulmalıdır.

İlkokuma-yazma çalışmalarında türk alfabesine giren bütün harfler metinlerde gereğince tekrarlanmalıdır.

Okuma-yazma etkinliği her zaman birlikte yürütülmelidir.

.....

Okuma-yazmayı öğretilmede alıştırmaya yoluyla pekiştirmenin büyük bir rolü vardır.

..... (MEGSEB, 1987).

Yeni ilkokul programının uygulanmasını öngördüğü ilkokuma-yazma öğretim yöntemi çözümlene yöntemidir. Bu yöntem bütünlük arz eden büyük ve geniş konuları, kısımlara ayırarak inceleyip tanımayı hedef tutmaktadır. Çocuk psikolojisinin son bulguları, ilkokuma-yazmada, çocuk için en faydalı yöntemin çözümlene yöntemi olduğu gerçeğini ortaya koymuştur (Dikmen, 1986). Ancak çözümlene yönteminin başarılı olamadığı çocuklar için değişik yöntemlere başvurulabileceği konusunda ilkokul programı (1987) esneklik göstermektedir.

İlkokuma Öğretimi

Eğitilebilir geri zekalılarına yönelik özel eğitim amaçlarını gerçekleştirmesinde okuma öğretimi ve okumanın temel becerilerinin kazandırıldığı ilkokuma-yazma süreci büyük önem taşımaktadır. Bu sürece ilişkin olarak, EGZÇ ilkokul programında (1987) yer alan Türkçe ders amaçlarında ilkokuma yazmanın amaçları davranışsal olarak **ele** alınmıştır. İlkokuma-yazma davranışsal amaçlarından ilk okuma öğretimi boyutundaki davranışsal amaçlar şöyle sıralanmıştır.

- 1) Cümleyi kelimeyi, heceyi ve harfi tanıır" (Madde a)
- 2) Okurken ve .... nelere dikkat edeceğini bilir" (Madde b)
- 3) .....
- 4) Okuma ve .... araçlarını uygun olarak kullanır". (Madde c)
- 5) Harfi heceyi, kelimeyi, cümleyi ve küçük okuma parçalarını okur ve ..." (Madde d)
- 6) Cümleyi kelimelere, kelimeleri hecelere, heceyi harflere ayırır (Madde e)
- 7) Harflerle hece, hecelerle kelime, kelimelerle cümle kurar (Madde f)
- 8) Okurken ve .... yapılan yanlışlıkların farkına varır ve düzeltir" (Madde g)
- 9) .....
- 10) .....

Konuya ilişkin olarak yapılan literatür taramasında, EGZÇ'in ilkokuma durumlarına ilişkin yapılmış herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. Ancak Güneri'nin (1987) geliştirilen bir okuma metnine göre öğrencilerin okuma düzeylerinin saptanmasını amaçlayan bir araştırması ile Bripek'in (1987), alt özel sınıf öğrencilerinin ilkokul sınıfları düzeyinde sesli okuma başarılarının değerlendirildiği bir araştırma vardır.

Araştırma, Eskişehir ve Kütahya illerinde 1986-1987 öğretim yılında alt özel sınıf öğrencilerinin ilkokul sınıfları düzeyinde sesli okuma başarılarının değerlendirilmesini amaçlamıştır. araştırmada okumanın hız, doğruluk ve anlama boyutları öğrencilerin sınıf düzeyleri açısından ele alınmıştır. Elde edilen bulgulara göre araştırma kümesini oluşturan 165 öğrenciden 47'si (% 28.48) henüz okumayı öğrenememiştir. Bunun yanında okumayı öğrenen pek çok öğrencinin okumanın hız, doğruluk ve anlama boyutlarında çeşitli derecelerde yardıma gereksinimleri olduğu bulunmuştur. Bu boyut ve yaklaşımlarla sınırlı araştırmada II. Devre sınıflarına devam eden EGZÇ'in okuma becerilerini kazanamadıklarına ilişkin önemli ipuçları göze çarpmaktadır. Bu noktadan hareketle, EGZ çocukları için ilkokul programında ön görülen amaçlara ne ölçüde ulaşıldığı merak konusu olmaktadır. Araştırma bu gereksinmeden kaynaklanmıştır.

Amaç

Bu araştırmanın temel amacı, 1988-1989 öğretim yılında Bursa ili Merkez sınıfları içinde, alt özel sınıflara devam eden 4. ve 5. sınıflardaki ejitilebilir geri zekalı çocukların, EGZÇ ilkokul programının (1987) ilkokuma-yazma öğretimine ilişkin davranışsal amaçlarından ilkokuma boyutunu gerçekleştirme durumlarını ortaya çıkarmaktır. Bu amaçla aşağıdaki sorulara karşılıklar aranmıştır.

1. Tünceyi, sözcüğü, heceyi ve harfi tanıma düzeyleri nedir?
2. Tünceyi sözcüklere, sözcükleri hecelere, heceleri harflere ayırma düzeyleri nedir?
3. Harflerle hece, hecelerle sözcük, sözcüklerle tünce kurma düzeyleri nedir?
4. Harf, hece, sözcük tünce ve küçük okuma parçalarını okuma düzeyleri nedir?
5. okurken yapılan yanlışlıkların farkına varma ve düzeltme düzeyleri nedir?
6. okurken nelere dikkat edeceklerini bilme düzeyleri nedir?
7. Okuma araçlarını uygun olarak kullanma düzeyleri nedir?

Önem

Araştırma, Bursa ili merkezi ile sınırlı olmakla birlikte, ejitilebilir geri zekalı çocukların ilkokuma davranışsal amaçlarının gerçekleşme durumlarını ortaya koyduğundan bu alanda çalışan yönetici, uzman ve ejitici personele yol gösterici bir özellik taşıyabilir.

Araştırma bulguları, alt özel sınıflarda daha etkili bir ilkokuma çalışmasına ve bu konuda model ve program geliştirme çalışmalarına uyarıcı niteliği taşıyabilir.

Araştırma yapılabilecek benzer araştırmalar için model oluşturabilir.

Sayıtlar

Araştırmada aşağıdaki sayıtlar gözönünde bulundurulmuştur.

- 1.Öğrencilere ilişkin olarak, sınıf öğretmenleri ile Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğünden elde edilen bilgiler gerçeği yansıtmaktadır.
2. Öğrencilerin ilkokuma davranışsal amaçlarını gerçekleştirme durumlarını ortaya çıkarmak için hazırlanan araçlar yoluyla geçerli bilgiler alınabilir.

Sınırlılıklar

Araştırma;

1. Bursa ili merkezinde 1988-1989 öğretim yılında öğrenim gören 4. ve 5. sınıf öğrencileri ile sınırlıdır.
2. İlkokuma davranışsal amaçlarının gerçekleşme durumları ile sınırlıdır.
3. Okumanın sesli okuma boyutuyla sınırlıdır.

Tanımlar

Araştırmada kullanılan tanımlar aşağıda verilmiştir:

Özel Eğitim: Özel eğitime muhtaç çocukların eğitimleri için özel olarak yetiştirilmiş personel ve geliştirilmiş eğitim programları ile bu çocukların özel ve özelliklerine uygun ortamda sürdürülen eğitimidir.

Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar: Beden, zihin, duygu, sosyal ve sağlık özellikleri ve durumlarındaki olağan dışı ayrılıkları nedeni ile normal eğitim hizmetlerinden yararlanamayan 4-18 yaş grubundaki çocuklardır.

Geri Zekalı Çocuklar: Gelişim süreci içerisinde genel zihinsel işlevlerde normallerden önemli derecede gerilik, bunun yanında uyumsuz davranışlarda yetersizlik gösterme durumu.

Eğitilebilir Geri Zekalı Çocuklar: Zeka bölümleri 50-55 ile 70-75 arasında olup, temel bazı akademik beceriler edinebilen çocuklar.

Rehberlik ve Araştırma Merkezi (RAM): Özel eğitime muhtaç çocukların saptanması, seçimi, tanınması, yerleştirilecekleri kurumların kararlaştırılması ve bu çocukların gereksinimi olan rehberliğin yapılması, duygu ve sosyal yönden uyum sağlayamayan çocukların durumlarını düzeltmek amacıyla yapılacak özel terapi hizmetlerinin yönetilmesi, ilk ve orta öğretim kurumlarındaki rehberlik

hizmetlerinin planlanması, koordinasyonu ve izlenmesi ile ilgili kurumdur.

I. Devre: İlkokul 1. 2. ve 3. sınıflar

II. Devre: İlkokul 4. ve 5. sınıflar.

Alt Özel Sınıf: Normal ilkokullar bünyesinde eğitilebilir geri zekalı çocuklar için açılan sınıf

İlkokuma-Yazma Öğretimi: Çocuğa hayatı boyunca kullanacağı okuma ve yazmanın temel becerilerinin kazandırılması.

İlkokuma Öğretimi: Okuma için gerekli olan temel becerilerin kazandırılması.

BÖLÜM II

YÖNTEM

Araştırma, betimsel (durum saptama) türünde uygulamalı bir araştırmadır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 1988-1989 öğretim yılında Bursa ili merkez sınırları içerisindeki ilkokulların bünyesinde 4. ve 5. sınıfları bulunan toplam 29 alt sınıf oluşturmaktadır. Bursa Rehberlik ve Araştırma Merkezi kayıtlarından edinilen bilgiye göre belirtilen sınıf düzeylerine toplam 180 öğrenci devam etmektedir.

Evreni oluşturan 29 alt özel sınıftan, oranlı eleman örneklem yoluyla dörtte bir oranı esas alınarak 7 alt özel sınıf araştırma örnekleme alınmıştır. Bu sınıflarda toplam 54 öğrenci bulunmaktadır.

Veriler ve Toplanması

Araştırma kapsamına giren alt özel sınıf öğrencilerinin ilkökuma davranışlarını ortaya çıkarabilmek amacıyla, EGZÇ için ilkökum Programındaki (1987) Türkçe dersi ilkökuma-yazma davranışsal amaçlarının ilkökuma boyutu temel alınmıştır. İlkokuma-yazma davranışsal amaçlarından "Okuma ve yazma mekanizmasını kavrar (Madde c)" şeklindeki davranış, diğer davranışların da gerçekleşmesi sonucu olduğu gerekçesiyle araştırma amaçları dışında tutulmuştur. Bunun yanı sıra "Yakın çevresinde ilgi duyduğu kişi ve varlıkların adlarını yazar (Madde g)" ve "Karşılaştığı yazılı kaynakları yazma isteği duyar (Madde h)" amaçları yazma boyutunu ilgilendirdiğinden

ele alınan amaçların dışında tutulmuştur. Araştırmanın amacı doğrultusunda, sözkonusu ilkokuma ve yazma davranışlarından yazma boyutu çıkarılmıştır. Bu çerçevede Öğrencilerin buldukları düzeylere ilişkin bilgi toplanmıştır. Bu bilgilerin elde edilmesinde aşağıda belirtilen araç ve yöntemler kullanılmıştır.

Bilgi Toplamada Kullanılan Araçlar

İlkokuma Değerlendirme Formu: Öğrencilerin ilkokuma davranışlarını gerçekleştirme düzeylerini belirleyebilmek amacıyla ilkokuma Değerlendirme Formu geliştirilmiştir. (Bkz. EK II) Form, araştırma sorularına ve izlediği sıraya paralel olarak geliştirilen 7 bölüme ayrılmıştır.

İlkokuma Değerlendirme Formunun başında öğrencinin kimlik bilgilerine ilişkin bir bölüm yer almaktadır.

Araştırma amaçlarında izlenen sıraya uygun olarak I. ve II. soru için İsmail Aydoğdu tarafından hazırlanan ilkokul 1. sınıf kitabındaki "Yaramaz Kedi" ve IV. soru için, aynı kitaptan alınan "Yün Örgüler" adlı okuma parçası kullanılmıştır. Araştırmanın V. sorusu için ise, Milli Eğitim Bakanlığı yayını olan ilkokul 3. sınıf Türkçe ders kitabındaki "Yaseminin Çiçekleri" adlı okuma parçası alınmıştır.

Formun her bölümünün sonunda değerlendirme bölümü ve değerlendirilmenin nasıl yapılacağına ilişkin gereken açıklamalar yer almıştır.

I. Cümleyi Kelimeyi, Heceyi ve Harfi Tanıma Düzeyi Belirleme Formu: Formun başında tanımayla ilgili tutulacak harf hece, kelime ve cümleler her birinden beşer tane olmak üzere ve karışık bir sırayla verilmiştir. Öğrencilerin tanıması istenen harf, hece, kelime ve

cümlelerin gösterilmesi için okuma parçası üzerinde sürgü kullanılmıştır.

II. Cümleyi Kelimelere, Kelimeleri Hecelere, Heceleri Harflere Ayırma Düzeyi Belirleme Formu: Formun başında ayırma tabii tutulacak cümle, kelime ve heceler ayır ayrı sıralanmıştır. üzerinde, işaretlemelerin ve değerlendirmelerin yapılacağı bu forma ek olarak, öğrencinin üzerinde ayırma işlemini yapacağı cümle, kelime ve hecelerinin bulunduğu öğrenci formu yer almıştır.

III. Harflerle, Hece, Hecelerle Kelime, Kelimelerle Cümle Kurma Düzeyi Belirleme Formu: Formun başında, harflerle hece, hecelerle kelime ve kelimelerle cümle kurma işlemi için kullanılacak olan harf hece ve kelimeler ayrı başlıklar altında sıralanmıştır. Kurulması olası olan tüm hece, kelime ve tümcelere bu başlıklar altında yer verilmiştir. Kurma işleminde, öğrenciye verilmek üzere harf hece ve kelime fişleri kullanılmıştır.

IV. Harfi, Heceyi, Kelimeyi, Cümleyi ve Küçük Okuma Parçalarını Okuma Düzeyi Belirleme Formu: Formda, harf, hece, kelime ve cümleyi okuma düzeyi ile küçük okuma parçalarını okuma düzeyi iki bölüm halinde yer almıştır.

Formun ilk bölümünün başında, her birinden beşer tane olan harf, hece, kelime ve cümleler ayrı ayrı sıralanmıştır. Her harf, hece, kelime ve cümlelerin yanında işaretlemenin yapılacağı kutucuklar bulunmaktadır. Okuma işlemi için belirlenen harf, hece, kelime ve cümlelerin alındığı okuma parçası formun ekinde verilmiştir.

Formun ikinci bölümünün başında, küçük okuma parçasını okuma düzeyini belirleme amacıyla okuma hızı, doğru okuma ve anlama boyutları ayrı ayrı sıralanmıştır.

Okumanın ele alınan hız, doğruluk ve anlama boyutları için Özsoy 'un (1975) okuma değerlendirme formundan yararlanılmıştır. Küçük okuma parçası ikinci bölümün ekinde yer almıştır.

Öğrencinin okuduğunu anlama düzeyini ortaya çıkarması beklenen beş soru ile yanıtları ikinci bölüme ek olarak verilmiştir. Her sorunun yanında verilen yanıtın doğruluğunun işaretlendiği kutucuklar yer almıştır.

V. Okurken Yapılan Yanlışlıkların Farkına Varma ve Düzeltme Düzey Belirleme Formu: Formun başında, okurken yapılan yanlışlıkların farkına varma ve düzeltme durumlarının üzerinde kaydedildiği okuma parçası yer almıştır. Okurken yapılan yanlış, farketme ve düzeltme durumlarının sayısal ifadelerinin kaydedildiği bölüme formun ekinde yer verilmiştir.

VI. Okurken Nelere Dikkat Edeceğini Bilme Düzeyi Belirleme Formu: Form, ilki gözlem, ikincisi teyyp bandından olmak üzere iki şekilde elde edilen bilgilerden oluşmuştur. Gözlem yoluyla değerlendirilen davranışlar; oturuş, duruş bozukluğu, kitap tutuş hatası, baş hareketi, vücut sallaması, kalem ve parmakla izleme, okuduğu yeri kaybetme, heyecan telaş olarak kabul edilmiştir. Teyypbandından yararlanarak değerlendirilen davranışlar ise; sesin vurgu yetersizliği, seste makam, ritim bozukluğu, heceleme, sözcük sözcük okuma ve noktalamayı uymama olarak belirlenmiştir.

VII. Okuma Araçlarını Uygun Olarak Kullanma Düzeyi Belirleme Formu: Form ile, öğrencilerin ders kitapları ve yardımcı kaynak kitapları uygun şekilde kullanma durumlarını belirleme amaçlanmaktadır. Formda, ders kitapları ve yardımcı kaynak kitapların kaplı olma, yıpranma, yırtılma, karalanma ve bükülme boyutlarına dikkat çekilmiştir.

belirlenen durumları ilkokuma Değerlendirme Formunun ilgili bölümlerine kaydetmiştir. Değerlendirme bölümlerindeki derecelendirmelerde (✓) doğru, (X) yarı doğru ve (-) yanlış işaretleri kullanılmıştır. araştırmanın uygulanması sırasında öğrenciye farklı açıklamalarda bulunulduğundan bu açıklamalar ayrı ayrı aşağıda belirtilmiştir.

Araştırmanın ilk sorusunu oluşturan tümceyi, sözcüğü heceyi ve harfi tanıma düzeylerini belirlemede araştırmacı öğrenciye yönelik olarak, aşağıda belirtildiği şekilde açıklamada bulunmuştur. "Şimdi sana elinde gördüğün okuma parçası üzerinden karışık olarak harf, hece, kelime ve cümleler göstereceğim. Senden gösterdiklerimin hangisinin harf, hangisinin hece, hangisinin kelime ve hangisinin cümle olduğunu söylemeni isteyeceğim. Hazırsan başlayalım". Elde edilen tanıma durumları EK II'nin I. bölümündeki değerlendirme çizelgesine işlenmiştir.

Araştırmanın ikinci sorusunu oluşturan cümleyi kelimelere, kelimeleri hecelere ve heceleri harflere ayırma düzeyini belirlerken aşağıdaki gibi bir açıklamada bulunulmuştur. "Sana her birinden beşer tane olan cümle, kelime ve hece veriyorum. Kırmızı kalemi kullanarak cümleleri kelimelere, kelimeleri hecelere ve heceleri harflere ayırmanı istiyorum. Hazırsan başlayabilirsin. Uygulama sonrasında ayırma işleminden elde edilen sonuçları EK II'nin ikinci bölümündeki değerlendirme çizelgesine işlenmiştir.

Araştırmanın üçüncü sorusu olan harflerle hece, hecelerle kelime, kelimelerle cümle kurma düzeylerini belirlemede araştırmacı şöyle bir açıklamada bulunmuştur. "Şimdi sana sırayla önce harf, sonra hece, sonra kelimelerden oluşan, fişler vereceğim. Vereceğim bu harfleri birleştirerek heceler, heceleri birleştirerek kelimeler

ve kelimeleri birleştirerek cümleler yapmanı istiyorum. Ne kadar çok olursa o kadar iyi olacak. Hazırsan başlayalım". Araştırmacı bu arada kurulan hece kelime ve cümlelerin ilkokuma Değerlendirme Formunun üçüncü bölümünde yer alan eşlerini bulmuş ve işaretlemiştir. Uygulama sonucu EK II'nin üçüncü bölümündeki değerlendirme çizelgesine işlenmiştir.

İlk üç soruya cevap vermeyen öğrenciler için bu aşamada uygulamaya son verilmiştir. Uygulama dışında kalan bu öğrenciler için diğer sorulara geçilmemiştir.

Araştırmanın dördüncü sorusu ile ilgili olarak ilk bölümü oluşturan harf, hece, kelime ve cümleleri okuma düzeylerini belirlemek üzere araştırmacı aşağıdaki açıklamaı kullanmıştır. "şimdi senin "Yön Örgüler" adlı okuma parçasından, elimdeki sürgü arasında kalan harf, hece, kelime ve cümleleri sesli olarak okumanı iste yeceğim. Ben desenin ne kadar doğru ve anlaşılır okuduğuna bakacağım. Hazırsan başlayalım." Araştırmacı EK II'deki ilkokuma Değerlendirme Formunun dördüncü bölümüne, öğrencinin okuduğu harf, hece, kelime ve cümlelerin eşlerini bularak işaretlemiştir. İşaretler daha sonra, değerlendirme çizelgesine işlenmiştir.

Araştırmanın dördüncü sorusuyla ilgili olarak, ikinci bölümü oluşturan küçük okuma parçalarını okuma düzeylerini belirlemede araştırmacı öncelikle, öğrenciye teyp konusunda açıklama yapmış ve teybe ısınmasını sağlamıştır. Bu amaçla öğrenciye ad, soyad, okul, sınıf bilgilerini içeren sorular yöneltilmiş ve bu konuşma teybe kaydedilmiştir. Kaydedilen konuşma öğrenciye dinlettirildikten sonra öğrenciden okuma parçasını okuması istenmiş ve teybe kaydedilmiştir. Bu uygulama tamamlandığında öğrenciye okuduğu parçaya ilişkin

sorular sorulmuştur. Araştırmacı Öğrenciye yönelik olarak aşağıda belirtildiği gibi açıklamada bulunmuştur. "Şimdi sana "Yasemin'in Çiçekleri" adlı okuma parçasını veriyorum ve sesli olarak okumamı istiyorum. Sen okurken ben de teybe kaydedeceğim. Okurken ne kadar hızlı ve doğru okuduğuna bakacağım. Okuman bittikten sonra okuduğunu anlatıp anlamadığını öğrenebilmek için sorular soracağım. Hazırsan başlayalım. Tamam mı?"

Öğrencilerin okudukları küçük okuma parçasına ilişkin okuma değerlendirme ölçütleri okuma hızı, doğru okuma, okuduğunu anlama ve genel okuma düzeyi olarak ele alınmıştır. Öğrencilerin bu boyutlar çerçevesindeki başarıları bağımsız, öğretim ve engelleme düzeylerinde değerlendirilmiştir.

Öğrencilerin okuma hızı değerlendirilirken okumanın akıcılığı ve hızın yeterliliği boyutları dikkate alınmıştır. Okuma hızının elde edilmesi için süre hesaplamasına gidilmemiştir. Buna göre akıcılık ve hızın iyi olması durumunda okuma hızı bağımsız, akıcılıkta tutukluk olması durumunda okuma hızı öğretim ve akıcılığın olmaması ve hızın düşük olması durumunda okuma hızı engelleme olarak kabul edilmiştir.

Doğru okuma ve anlamaya ilişkin ölçütler ÖZSOY tarafından hazırlanan yönergeye olduğu gibi alınmıştır (1975) Buna göre;

Okumanın doğruluk derecesine ulaşmak için, okuma parçasının okunması sırasında tüm hatalı sözcükler (eklenen, atlanan, eksik ve eklenmeli okunan) dikkate alınmıştır. Eklenen sözcük satırın altına yazılarak eklendiği yere bir okla bağlanmıştır. Atlanan sözcük çember içine alınarak aşağı doğru bir okla gösterilmiştir. eksik ve eklenmeli okunan sözcüğün üzerine ise bir (X) konularak üzerine öğrencinin söylemiş olduğu sözcük yazılmıştır. Tüm hatalı sözcükler sayısına bölünmüş, ardından yüzden çıkarılarak okumanın doğruluk oranı

sorular sorulmuştur. Araştırmacı Öğrenciye yönelik olarak aşağıda belirtildiği gibi açıklamada bulunmuştur. "Şimdi sana "Yasemin'in Çiçekleri" adlı okuma parçasını veriyorum ve sesli olarak okumamı istiyorum. Sen okurken ben de teybe kaydedeceğim. Okurken ne kadar hızlı ve doğru okuduğuna bakacağım. Okuman bittikten sonra okuduğunu anlayıp anlamadığını öğrenebilmek için sorular soracağım. Hazırsan başlayalım. Tamam mı?"

Öğrencilerin okudukları küçük okuma parçasına ilişkin okuma değerlendirilmeleri okuma hızı, doğru okuma, okuduğunu anlama ve genel okuma düzeyi olarak ele alınmıştır. Öğrencilerin bu boyutlar çerçevesindeki başarıları bağımsız, öğretim ve engelleme düzeylerinde değerlendirilmiştir.

Öğrencilerin okuma hızı değerlendirilirken okumanın akıcılığı ve hızın yeterliliği boyutları dikkate alınmıştır. Okuma hızının elde edilmesi için süre hesaplamasına gidilmemiştir. Buna göre akıcılık ve hızın iyi olması durumunda okuma hızı bağımsız, akıcılıkta tutukluk olması durumunda okuma hızı öğretim ve akıcılığın olmaması ve hızın düşük olması durumunda okuma hızı engelleme olarak kabul edilmiştir.

Doğru okuma ve anlamaya ilişkin ölçütler ÖZSOY tarafından hazırlanan yönergeден olduğu gibi alınmıştır (1975) Buna göre;

Okumanın doğruluk derecesine ulaşmak için, okuma parçasının okunması sırasında tüm hatalı sözcükler (eklenen, atlanan, eksik ve eklenmeli okunan) dikkate alınmıştır. Eklenen sözcük satırın altına yazılarak eklendiği yere bir okla bağlanmıştır. Atlanan sözcük çember içine alınarak aşağı doğru bir okla gösterilmiştir. eksik ve eklenmeli okunan sözcüğün üzerine ise bir (X) konularak üzerine öğrencinin söylediği olduğu sözcük yazılmıştır. Tüm hatalı sözcükler sayısına bölünmüş, ardından yüzden çıkarılarak okumanın doğruluk oranı

olarak kabul edilmiştir.

Öğrencilerin küçük okuma parçalarını okuma düzeylerine ilişkin bilgiler EK' 2'deki ilköğretim Değerlendirme Formunun dördüncü bölümünün ilgili yerine kaydedilmiş, ardından değerlendirme çizelgesine işlenmiştir.

Araştırmanın beşinci sorusu olan okurken yapılan yanlışlıkların farkına varma ve düzeltme düzeylerini belirlemede araştırmacı ayrı bir uygulama yapmamıştır. EK IV'deki "Yaseminin Çiçekleri" adlı okuma parçasının kopyası üzerinde öğrencinin teybe kayıtlı okuması değerlendirilmiştir. Öğrencinin ilk defada herhangi bir sözcüğü atlaması, eksik ya da eklemeli okuması "yanlış" (Y) işaretiyle belirlenmiştir. Öğrencinin yaptığı yanlışları geri dönüp yada duraksayıp düzeltmeye çalışması "yanlışın farkına varma" (F), doğru bir biçimde düzelterek okuması "Yanlış düzeltme" (D) işaretiyle belirlenmiştir.

Elde edilen toplam değerler, okurken yapılan yanlışlıkların farkına varma ve düzeltme düzeyleri belirleme formunun sonundaki değerlendirme çizelgesine işlenmiştir.

Araştırmanın altıncı sorusunu oluşturan okurken nelere dikkat edeceğini bilme düzeyini belirlemek amacıyla, doğrudan gözlem ve uygulama sonrası teyp bandının dinlenmesi yoluna gidilmiştir. Elde edilen bilgiler EK II'nin altına bölümünün başında, olumlu (✓), olumsuz (-) ve tutarsız (X) şeklinde işaretlenmiştir. Olumlu işaretler "1", tutarsız (X) işaretler 1/2 puan olarak değerlendirilmiştir. Toplam puanı 11-8 arasında olan öğrencilerin durumları bağımsız, 7-4 arasında olan öğrencilerin öğretim ve 3 ve aşağısında olan öğren-

cilerin durumları engelleme olarak nitelendirilmiştir. Sonuçlar daha sonra formun sonundaki değerlendirme bölümüne işlenmiştir.

Araştırmanın yedinci sorusunu oluşturan okuma araçlarını uygun olarak kullanma düzeylerini belirlemek amacıyla öğrenciden ders kitapları ve yardımcı kaynak kitapların istenerek incelenmesi yoluna gidilmiştir. Elde edilen bilgiler EK II'nin yedinci bölümünün ilgili boşluklarına olumlu (✓), olumsuz (-) ve tutarsız şekilde işaretlenmiştir. Toplam puanı 5-4 arasında olan öğrenciler bağımsız, 3 puan alan öğrenciler öğretim ve 2 ve aşağısında puan alan öğrenciler ise engelleme düzeyinde kabul edilmiştir. Elde edilen sonuçlar değerlendirme çizelgesinin ilgili yerlerine işaretlenir.

Araştırma sorularına ilişkin olarak elde edilen sonuçlar, ilkokuma Değerlendirme Sonuçları Kayıt Formuna işlenmiştir (EK III).

Araştırma sorularından yalnızca okurken yapılan yanlışlıkların farkına varıp ve düzeltme düzeyine ilişkin sonuçlar davranışlarla ifade edilmiştir.

Bunun dışında kalan araştırma soruları için bağımsız, öğretim engelleme düzeyindeki sonuçlar dikkate alınmış ve kayıt formuna bu şekilde işlenmiştir.

Verilerin Çözülmesi

Kullanılan araçlarla toplanan ham veriler, araştırma sorularına yanıt oluşturabilecek şekilde çizelgelerde verilmiştir.

Araştırmanın amaçlarının gerçekleşme düzeyleri açısından bulgular, sayı ve yüzdelerle ifade edilmiş, başka herhangi bir istatistiksel işlem yapılmamıştır.

BÖLÜM III

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde önce örnekleme oluşturan alt özel sınıf öğrencilerinin cinsiyet ve sınıfa ilişkin özellikleri, daha sonra araştırmanın amaç bölümünde saptanmış olan sorulara paralel olarak bulgulara yer verilmiş, gerektiğinde bulgulara ilişkin yorumlara gidilmiştir.

Öğrencilerin Özellikleri

Cinsiyet: Öğrencilerin cinsiyetlerine göre dağılımları

Çizelge 1'de gösterilmiştir.

Çizelge 1

Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımları

Cinsiyet	N	%
Kız	13	24,07
Erkek	41	75,93
Toplam	54	100.00

Çizelge 1'de görüldüğü gibi erkek öğrenciler kız öğrencilere oranla daha fazla bulunmuştur. Yapılan araştırmalar göstermiştir ki, eğitilebilir düzeydeki erkek öğrencilerde geri zekalı olma oranı kız öğrencilere oranla daha fazla olmaktadır.

Sınıf: Öğrencilerin buldukları sınıflara göre dağılımı

Çizelge 2'de verilmiştir.

Çizelge 2

Öğrencilerin Sınıflara Göre Dağılımları

Sınıflar	N	%
4. Sınıf	12	22.22
5. Sınıf	42	77.78
Toplam	54	100.00

Çizelge 2'de görüldüğü gibi öğrencilerin dörtte üçü beşinci sınıfa devam ederken, ancak dörtte biri 4. sınıfa devam etmektedir.

Araştırma Sorularıyla İlgili Bulgular

Araştırmanın yöntem bölümünde belirtildiği gibi, öğrencilerin ilkokula davranışsal amaçlarını gerçekleştirme durumlarını ortaya çıkarmak için hazırlanan araçlarda ilk üçünden cevap alınamayan 7 öğrenci uygulamaya dışında bırakılmışlardır.

1. Öğrencilerin Cümleyi, Kelimeyi, Heceyi ve Harfi Tanıma Düzeyleri Nedir?

Aşağıda uygulamaya alınan öğrencilerin cümleyi, kelimeyi, heceyi ve harfi tanıma başarı düzeyleri ayrı ayrı ele alınmakta ve genel başarı durumları verilmektedir.

Harfi Tanıma Düzeyleri: Öğrencilerin harfi tanıma düzeyleri Çizelge 3'te verilmiştir.

Çizelge 3

Öğrencilerin Harfi Tanıma Düzeyleri

Başarı Düzeyleri	4. Sınıf		5. Sınıf		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Çok iyi	4	33.33	14	33.33	18	33.33
İyi	3	25.00	2	33.33	5	9.26
Orta	1	8.34	4	9.52	5	9.26
Yetersiz	4	33.33	15	35.72	19	35.19
Uyg. Dış. Kal.	-	-	7	16.67	7	12.96
Toplam	12	100.00	42	100.00	54	100.00

Çizelge 3'te görüldüğü gibi öğrencilerin % 42.59'u harfi tanıma belirlenen değerlendirme ölçeğine göre üst düzeyde bulunmaktadır. Yetersiz görülen öğrencilerin oranı % 48,15'dir.

Heceyi Tanıma Düzeyleri: Öğrencinin heceyi tanıma düzeyleri çizelge 4'te verilmiştir.

Çizelge 4

Öğrencilerin Heceyi Tanıma Düzeyleri

Başarı Düzeyleri	4. Sınıf		5. Sınıf		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Çok iyi	2	16.67	7	16.67	9	16.67
İyi	3	16.67	3	7.14	5	9.26
Orta	3	25.00	16	38.09	19	35.18
Yetersiz	5	41.66	9	21.43	14	25.93
Uyg. Dış. Kal.	-	-	7	16.67	7	12.96
Toplam	12	100.00	42	100.00	54	100.00

Çizelge 4'te görüldüğü gibi heceyi tanıma boyutunda öğrencilerin aşağı yukarı dörtte biri heceyi tanıma davranışını en üst düzeyde gerçekleştirmiştir (% 25.93). Bununla birlikte öğrencilerin % 38.89 luk bir oranı bu davranışı gerçekleştiremiyor görünmektedir. Uygulamaya alınan öğrencilerden ancak 19'u (% 35.18), heceyi tanıma davranışını bir süre yardım sonunda gerçekleştirebilecek durumda bulunmuştur. Heceyi tanımada yetersiz olma oranı harfi tanımadaki olduğu gibi daha fazla görülmektedir.

Kelimeyi Tanıma Düzeyleri: Öğrencilerin sözcüğü tanıma düzeyleri çizelge 5'te verilmiştir.

Çizelge 5

Öğrencilerin Kelimeyi Tanıma Düzeyleri

Başarı Düzeyleri	4. Sınıf		5. Sınıf		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Çok iyi	2	16.67	4	9.52	6	11.11
İyi	-	-	6	14.29	6	11.11
Orta	3	25.00	5	11.90	8	14.82
Yetersiz	7	58.33	20	47.62	27	50.00
Uyg. Dış. Kal.	-	-	7	16.67	7	12.96
Toplam	12	100.00	42	100.00	54	100.00

Çizelge 5'te görüldüğü gibi, öğrencilerin büyük bir bölümünün (% 62.96) kelimeyi tanıma davranışını gerçekleştiremediği görülmektedir. Öğrencilerin ancak % 22.22 lik bir bölümü kelimeyi tanımada başarılı bulunmuştur. Belirlenen değerlendirme ölçeğinde verilen 5 kelimedeki üçünü tanıyabilen öğrencilerin, tüm öğrencilere oranı % 14.82 olmaktadır.

Cümleyi Tanıma Düzeyleri: Öğrencilerin cümleyi tanıma düzeyleri Çizelge 6'da verilmiştir.

Çizelge 6

Öğrencilerin Cümleyi Tanıma Düzeyleri

Başarı Düzeyleri	4. Sınıf		5. Sınıf		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Çok iyi	3	25.00	11	26.19	14	25.93
İyi	2	16.67	1	2.38	3	5.56
Orta	-	-	8	19.04	8	14.81
Yetersiz	7	58.33	15	35.72	22	40.74
Uyg. Dış. Kal.	-	-	7	16.67	7	12.96
Toplam	12	100.00	42	100.00	54	100.00

Çizelge 6'dan da anlaşılacağı gibi öğrencilerin yaklaşık olarak beşte ikisi (% 31.49) cümleyi tanıma boyutundaki davranışları gerçekleştirmiştir. Cümleyi tanımada yetersizlik gösteren öğrenciler tüm öğrencilerin % 53.70'ini oluşturmuştur. Öğrencilerden yalnızca 8'i bir miktar yardım alarak cümleyi tanıma davranışını gerçekleştirebilecek düzeyde bulunmuştur.

Harfi, Heceyi, Kelimeyi ve Cümleyi Tanıma Genel Başarı Düzeyleri: Öğrencilerin harfi heceyi, kelimeyi ve cümleyi tanıma boyutlarındaki genel başarı düzeyleri çizelge 7'de verilmiştir.

Çizelge 7

Öğrencilerin Harf, Hece, Kelime ve Cümleyi Tanıma Genel Başarı Düzeyleri

Genel Başarı Düzeyleri	4. Sınıf		5. Sınıf		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Bağımsız	1	8.33	3	7.14	4	7.41
Öğretim	4	33.33	18	42.86	22	40.74
Engellenmiş	7	58.34	21	50.00	28	51.85
Toplam	12	100.00	42	100.00	54	100.00

Çizelge 7'den de görüleceği gibi öğrencilerin yaklaşık yarısı (% 51.85) tüm tanıma boyutlarında engellenmiş düzeyinde bulunurken, bağımsız düzeyde tanıyan öğrencilerin tüm öğrencilere oranı % 7.41 dir. Bunların yanısıra, öğretim düzeyindeki öğrenciler, araştırma kapsamı dışındaki öğrencilerin % 40.74'ünü oluşturmaktadır.

Öğrencilerin en fazla gerçekleştirdikleri tanıma davranışı harf, en az gerçekleştirdikleri tanıma davranışı ise kelime üzerinde yoğunlaşmaktadır. Tüm tanıma boyutları düşünüldüğünde, öğrencilerin büyük bir bölümünün uzun ya da kısa süreli yardıma gereksinimleri olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu durum öğrencilerin zihinsel yetersizliklerinden kaynaklanabileceği gibi, ilköğretime sürecinde tanıma boyutuna yeterli yoğunluğun verilmemesinden de kaynaklanabilir.

2. Öğrencilerin Cümleyi Kelimelere, Kelimeleri Hecelere, Heceleri Harflere Ayırma Düzeyleri Nedir?

Aşağıda uygulamaya alınan öğrencilerin cümleyi kelimelere, kelimeleri hecelere ve heceleri harflere ayırma başarı düzeyleri ayrı ayrı ele alınmakta, genel başarı durumları verilmektedir.

Cümleyi Kelimelere Ayırma Düzeyleri: Öğrencilerin cümleyi kelimelere ayırma düzeyleri Çizelge 8'de verilmiştir.

Çizelge 8

Öğrencilerin Cümleyi Kelimelere Ayırma Düzeyleri

Başarı Düzeyleri	4. Sınıf		5. Sınıf		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Çok iyi	4	33.33	11	26.19	15	27.78
İyi	2	16.67	8	19.05	10	18.52
Orta	-	-	4	9.52	4	7.41
Yetersiz	6	50.00	12	28.57	8	33.33
Uyg. Dış. Kal.	-	-	7	16.67	7	12.96
Toplam	12	100.00	42	100.00	54	100.00

Çizelge 8'de görüldüğü gibi öğrencilerin cümleyi kelimelere ayırma davranışını gerçekleştirme oranı (% 46.30) ile, gerçekleştireme oranı (% 46.29) yaklaşık değerler göstermektedir. Bunun yanında, değerlendirme ölçeğinde verilen 5 cümleden 3'ünü uygun şekilde ayıran öğrencilerin diğer öğrencilere oranı ancak % 7.41 olmaktadır.

Kelimeleri Hecelere Ayırma Düzeyleri: Öğrencilerin kelimeleri hecelere ayırma düzeyleri Çizelge 9'da verilmiştir.

Çizelge 9

Öğrencilerin Kelimeleri Hecelere Ayırma Düzeyleri

Başarı Düzeyleri	4. Sınıf		5. Sınıf		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Çok iyi	4	33.34	21	50.00	25	46.30
İyi	-	-	6	14.29	6	11.11
Orta	1	8.33	4	9.52	5	9.26
Yetersiz	7	58.33	4	9.52	11	20.37
Uyg. Dış. Kal.	-	-	7	16.67	7	12.96
Toplam	12	100.00	42	100.00	54	100.00

Çizelge 9' da görüldüğü gibi öğrencilerin yarısından fazlası (% 57.41) kelimeleri hecelere ayırma davranışını gerçekleştirir durumdadır. Bunun yanında kelimeleri hecelere ayıramayan öğrencilerin tüm öğrenciler içindeki oranı % 29.63 tür. Kelimeleri hecelere ayırma davranışını gerçekleştirme oranı cümleyi kelimelere ayırma davranışına göre bir artış göstermektedir.

Heceleri Harflere Ayırma Düzeyleri: Öğrencilerin heceleri harfleri ayırma düzeyleri çizelge 10'da verilmiştir.

Çizelge 10

Öğrencilerin Heceleri Harflere Ayırma Düzeyleri

Başarı Düzeyleri	4. Sınıf		5. Sınıf		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Çok iyi	4	33.34	21	50.00	25	46.30
iyi	-	-	6	14.29	6	11.11
Orta	1	8.33	4	9.52	5	9.26
Yetersiz	7	58.33	4	9.52	11	20.37
Uyg. Dış. Kal.	-	-	7	16.67	7	12.96
Toplam	12	100.00	42	100.00	54	100.00

Çizelge 10'dan da anlaşılacağı gibi öğrencilerin yarısından fazlası (% 57-41) heceleri harflere ayırma davranışını üst düzeyde gerçekleştirirken, heceleri harflere ayırma davranışını gerçekleştiremeyen öğrenciler (% 33.33) önemli bir grup oluşturmaktadır. Tüm öğrencilerden yalnızca 5'i heceleri harflere ayırmada orta düzeyde bulunmuştur.

Cümleleri Kelimelere, Kelimeleri Hecelere, Heceleri Harflere

Ayırma Genel Başarı Düzeyleri: Öğrencilerin cümleleri kelimelere, kelimeleri hecelere ve heceleri harflere ayırma boyutlarındaki genel düzeyleri çizelge 11'de verilmiştir.

Çizelge 11

Öğrencilerin Cümleleri Kelimelere, Kelimeleri Hecelere, Heceleri Harflere ayırma Genel Başarı Düzeyleri

Başarı Düzeyleri	4. Sınıf		5. Sınıf		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Bağımsız	3	25.00	8	19.05	11	20.37
Öğretim	3	25.00	24	57.14	27	50.00
Engelleme	6	50.00	10	23.81	16	29.63
Toplam	12	100.00	42	100.00	54	100.00

Çizelge 11'de görüldüğü gibi araştırma kapsamındaki tüm öğrencilerin yarısı (% 50.00) tüm ayırma işlemlerini öğretim düzeyinde gerçekleştirmekte ve yardıma gereksinim duymaktadır. Engelleme düzeyinde bulunan öğrenciler, % 29.63 gibi bir oran göstermektedir. Öğrencilerden yalnızca 11'i tüm ayırma boyutlarını bağımsız düzeyde gerçekleştirmiştir.

Öğrencilerin genel başarı düzeyleri dikkate alındığında en başarılı oldukları ayırma işlemi % 57.41 ile kelimeleri hecelere ve heceleri harflere ayırma, en başarısız oldukları ayırma işlemi ise, cümleyi kelimelere ayırma olmaktadır.

Ayırma işlemi, ilköğretim sürecinin önemli bir aşamasını oluşturmaktadır. Bu bağlamda ayırma işlemlerinde görülen düşük başarı, alıştırmaya yoluyla pekiştirilmenin yeterli düzeyde gerçekleştirilmesi ile açıklanabilmektedir. Oysa özellikle ayırma işlemi,

çözümleme yönteminde sözkonusu olan her cümleden kelimeye, kelime-
den heceye ve heceden harfe geçişte cümle, kelime, hece ve harfin
farkedilmesini amaçladığından ilkokuma sürecinde önemli bir yere
sahip olmaktadır.

3. Öğrencilerin Harflerle Hece, Hecelerle Kelime, Kelimelerle Cümle Kurma Düzeyleri Nedir?

Aşağıda uygulanmaya alınan öğrencilerin harflerle hece, hece-
lerle kelime ve kelimelerle cümle kurma düzeyleri ayrı ayrı ele
alınmakta, genel başarı durumları verilmektedir.

Harflerle Hece Kurma Düzeyleri: Öğrencilerin harflerle hece
kurma düzeyleri çizelge 12'de verilmiştir.

Çizelge 12

Öğrencilerin Harflerle Hece Kurma Düzeyleri

Başarı Düzeyleri	4. Sınıf		5. Sınıf		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Çok İyi	2	16.67	5	11.90	7	12.96
İyi	5	41.66	19	45.24	24	44.45
Orta	2	16.67	7	16.67	9	16.67
Yetersiz	3	25.00	4	9.52	7	12.96
Uyg. Dış. Kal.	-	-	7	16.67	7	12.96
Toplam	12	100.00	42	100.00	54	100.00

Çizelge 12'de görüldüğü gibi, iyi ve çok iyi başarı düze-
yindeki öğrenciler birlikte değerlendirildiğinde, tüm öğrencilerin
% 57.41'inin harflerle hece kurma davranışını gerçekleştirdikleri
görülmektedir. Harflerle hece kurma davranışını gerçekleştiremeyen
öğrenciler ise tüm öğrencilerin % 25.92'sidir. Harflerle hece kurma

amacıyla verilen harflerden 7-13 arasında hece kurabilen öğrenciler tüm öğrenci grubu içinde ancak 9 kişi olmaktadır.

Hecelerle Kelime Kurma Düzeyleri: Öğrencilerin hecelerle kelime kurma düzeyleri Çizelge 13'te verilmiştir.

Çizelge 13

Öğrencilerin Hecelerle Kelime Kurma Düzeyleri

Başarı Düzeyleri	4. Sınıf		5. Sınıf		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Çok İyi	-	-	1	2.38	1	1.85
İyi	6	50.00	9	21.43	15	27.78
Orta	-	-	19	45.24	19	35.19
Yetersiz	6	50.00	6	14.28	12	22.22
Uyg. Dış. Kal.	-	-	7	16.67	7	12.96
Toplam	12	100.00	42	100.00	54	100.00

Çizelge 13'te görüldüğü gibi, hecelerle kelime kurma işleminde öğrencilerin % 29.63'ü bu davranışı gerçekleştirmişlerdir. Hecelerle kelime kurma davranışını gerçekleştiremeyen öğrenciler, tüm grubun % 35,18'ini oluşturmaktadır. Bununla birlikte % 35,19'lük bir öğrenci grubu orta düzeyde başarı göstermekte olup kısa süreli yardıma gereksinim duymaktadır.

Kelimelerle Cümle Kurma Düzeyleri: Öğrencilerin kelimelerle cümle kurma düzeyleri çizelge 14'te verilmiştir.

Çizelge 14

Öğrencilerin Kelimelerle Cümle Kurma Düzeyleri

Başarı Düzeyleri	4. Sınıf		5. Sınıf		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Çok iyi	-	-	1	2.38	1	1.85
İyi	5	41.67	16	38.10	21	38.89
Orta	5	41.67	14	33.33	19	35.19
Yetersiz	2	16.66	4	9.52	6	11.11
Uyg. Dış. Kal.	-	-	7	16.67	7	12.96
Toplam	12	100.00	42	100.00	54	100.00

Çizelge 14'te görüldüğü üzere, öğrencilerin yarıya yakını kelimelerle cümle kurma boyutunda üst düzeyde bulunmuştur. (%40.74) Bunun yanında öğrencilerin % 24.07'si kelimelerle cümle kurma davranışını gerçekleştirememiştir. Hecelerle kelime kurma davranışında olduğu gibi kelimelerle cümle kurmada da öğrencilerin % 35.19'u bir süre yardım sonunda bu davranışı gerçekleştirebilecek durumda bulunmuştur.

Harflerle Hece Hecelerle Kelime, Kelimelerle Cümle Kurma Genel Başarı Düzeyleri: Öğrencilerin harflerle hece, hecelerle kelime, kelimelerle cümle kurma genel başarı düzeyleri çizelge 15'te verilmiştir.

Çizelge 15

Öğrencilerin Harflerle Hece, Hecelerle Kelime, Kelimelerle Cümle Kurma Genel Başarı Düzeyleri

Genel Başarı Düzeyleri	4. Sınıf		5. Sınıf		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Bağımsız	-	-	-	-	-	-
Öğretim	10	83.33	31	73.81	41	75.93
Engellenme	2	16.67	11	26.19	13	24.07
Toplam	12	100.00	42	100.00	54	100.00

Çizelge 15'den de anlaşılacağı gibi harflerle hece, hece-lerle kelime ve kelimelerle cümle kurma boyutlarında bağımsız dü-zeyde öğrenci bulunmamaktadır. Bununla birlikte öğrencilerin önemli bir bölümü (% 75.93) öğretim düzeyinde bulunmaktadır. Öğretim dü-zeyindeki bu öğrenciler kurma boyutlarındaki davranışları gerçek-leştinmekle birlikte yardıma da gereksinim duymaktadırlar. Tüm öğrencilerin yaklaşık dörtte biri (% 24.07), sözkonusu kurma işlemlerinde engellenme düzeyinde bulunmuştur.

Öğrencilerin kurma boyutlarında en başarılı oldukları alan harflerle hece kurma olarak görülmektedir.

4. Öğrencilerin Harf, Hece, Kelime, Cümle ve Küçük Okuma Parçalarını Okuma Düzeyleri Nedir?

Aşağıda uygulanmaya alınan öğrencilerin harf, hece kelime, cümle ve küçük okuma parçalarını okuma başarı düzeyleri, iki bölüm halinde ele alınmıştır. İlk bölümde harf, hece, kelime ve cümle okumaya ilişkin ikinci bölümde küçük okuma parçasını okumaya ilig-kin bulgu ve yorumlara yer verilmiştir.

Harf Okuma Düzeyleri: Öğrencilerin harf okuma düzeyleri çizelge 16'da verilmiştir.

Çizelge 16

Öğrencilerin Harf Okuma Düzeyleri

Başarı Düzeyleri	4. Sınıf		5. Sınıf		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Çok iyi	11	91.67	30	71.43	41	75.93
İyi	-	-	4	9.52	4	7.41
Orta	-	-	1	2.38	1	1.85
Yetersiz	1	8.33	-	-	1	1.85
Uyg. Dış. Kal.	-	-	7	16.67	7	12.96
Toplam	12	100.00	42	100.00	54	100.00

Çizelge 16'da görüldüğü gibi, öğrencilerin önemli bir çoğunluğu (% 75.93) harf okuma boyutunu gerçekleştirmiş görülmektedir. Harf okuma boyutunu gerçekleştiremeyen öğrenciler ise 14.81 gibi bir oranı oluşturmaktadır.

Hece Okuma Düzeyleri: Öğrencilerin hece okuma düzeyleri çizelge 17'de verilmiştir.

Çizelge 17

Öğrencilerin Hece Okuma Düzeyleri

Başarı Düzeyleri	4. Sınıf		5. Sınıf		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Çok iyi	11	91.67	30	71.43	41	75.93
İyi	-	-	5	11.90	5	9.26
Orta	-	-	-	-	-	-
Yetersiz	1	8.33	-	16.67	1	1.85
Uyg. Dış. Kal.	-	-	7	16.67	7	12.96
Toplam	12	100.00	42	100.00	54	100.00

Çizelge 17'de görüldüğü gibi her okuma davranışını en üst düzeyde gerçekleştiren öğrenciler tüm öğrencilerin % 75.93'ünü oluşturmuştur. Başarı gösteremeyen öğrencilerin oranı oldukça düşüktür (14.81). Harf okumada olduğu gibi hece okumada da öğrencilerin büyük çoğunluğu, beklenilenin üstünde bir başarı göstermiştir.

Kelime okuma Düzeyleri: Öğrencilerin kelime okuma düzeyleri çizelge 18'de verilmiştir.

Çizelge 18

Öğrencilerin Kelime Okuma Düzeyleri

Başarı Düzeyleri	4. Sınıf		5. Sınıf		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Çok iyi	9	75.00	31	73.61	40	74.08
İyi	1	8.34	4	9.52	5	9.26
Orta	1	8.33	-	-	1	1.85
Yetersiz	1	8.33	-	-	1	1.85
Uy. Dış. Kel	-	-	7	16.67	7	12.96
Toplam	12	100.00	42	100.00	54	100.00

Çizelge 18'de görüldüğü gibi, öğrencilerin kelime okumadaki başarı düzeyleri harf ve hece okumada olduğu gibi büyük oranda bulunmuştur. (% 74.08) Bunun yanında öğrencilerin ancak % 14.8.'nin yoğun ve uzun süreli bir yardım gereksinimi gerektirdiği belirlenmiştir.

Cümle Okuma Düzeyleri: Öğrencilerin cümle okuma düzeyleri

Çizelge 19'da verilmiştir.

Çizelge 19

Öğrencilerin Cümle okuma Düzeyleri

Başarı Düzeyleri	4. Sınıf		5. Sınıf		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Çok iyi	9	75.00	28	66.67	37	68.52
İyi	2	16.67	3	7.14	5	9.26
Orta	-	-	4	9.52	4	7.41
Yetersiz	1	8.33	-	16.-	1	1.85
Uyg. Dış. Kal.	-	-	7	16.67	7	12.96
Toplam	12	100.00	42	100.00	54	100.00

Çizelge 19'da görüldüğü gibi, yine öğrencilerin büyük bir bölümü (% 77.68) gerçekleşmesi beklenen cümle okuma davranışında başarılı bulunmuştur. Bu durum, harf, hece, kelime ve cümleleri okuma davranışının diğer davranışlara oranla daha fazla gerçekleştiğini göstermektedir. Öğrencilerden ancak 4'ü verilen 5 cümleden 3'ünü okuyabilmektedir. Cümleyi tanıma davranışında başarı göstermeyen öğrencilerin oranı % 14.81 olmaktadır.

Harf, Hece, Kelime ve Cümleyi Okuma Genel Başarı Düzeyi:

Öğrencilerin harf, hece, kelime ve cümleyi okuma genel başarı düzeyleri çizelge 20 'de verilmiştir.

Çizelge 20

Harf, Hece, Kelime ve Cümleyi Okuma Genel Başarı Düzeyi

Genel Başarı Düzeyleri	4. Sınıf		5. Sınıf		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Bağımsız	11	91.67	25	59.52	36	66.67
Öğretim	-	-	10	23.81	10	18.52
Engellenme	1	8.33	7	16.67	8	14.81
Toplam	12	100.00	42	100.00	54	100.00

Çizelge 20'de görüldüğü gibi öğrencilerin büyük bir bölümü (% 66.67), harf, hece, kelime ve cümle okuma boyutlarında bağımsız düzeydedir. Buna karşın, tüm öğrencilerin % 14.81'i yoğun bir yardım gerektirecek şekilde engellenme düzeyindedir. Öğretim düzeyinde ki öğrenciler (% 18.52) bağımsız düzeydeki öğrenciler ile birlikte değerlendirildiğinde, öğrencilerin beklenen okuma davranışını yardımsız ya da çok az bir yardım gerektirerek gerçekleştirdikleri bulgusuna ulaşılmaktadır.

Öğrencilerin harf, hece, kelime ve cümleleri tanıma, ayırma ve birleştirme işlemlerinde elde edilen genel başarı düzeylerinin, harf, hece, kelime ve cümle okuma genel başarı düzeyine göre daha düşük olduğu görülmektedir.

Küçük okuma Parçalarını Okuma Düzeyleri:

Aşağıda öğrencilerin küçük okuma parçalarını okuma hızı, doğru okuma ve okuduğunu anlama boyutları ayrı ayrı ele alınmıştır.

Okuma Hızı: Öğrencilerin okuma hızı düzeyleri Çizelge 21'de verilmiştir.

Çizelge 21

Öğrencilerin Okuma Hızı Düzeyleri

Bağarı Düzeyleri	4. Sınıf		5. Sınıf		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Bağımsız	4	33.33	10	23.81	14	25.93
Öğretim	7	58.33	20	47.62	27	50.00
Engellenmiş	1	8.33	12	28.57	13	24.07
Toplam	12	100.00	42	100.00	54	100.00

Çizelge 21'de görüldüğü gibi, öğrencilerin yarısı, 3. sınıf düzeyindeki okuma parçasını okuyabilmekte, ancak okumanın akıcılığında tutukluk göze çarpmaktadır. Bunun yanında öğrencilerin yaklaşık dörtte biri (% 25.93) bağımsız düzeyde bulunmuş, okumadaki akıcılığın ve hızın iyi olduğu görülmüştür. Diğer yandan engellenmiş düzeyinde okuma hızına sahip öğrencilerin oranı % 24.07 olarak bulunmuştur. Kavrama ve anlama gücü üstün olan bir birey, kavrama ve anlama gücü düşük olan bireylere göre daha hızlı okur (Özsoy, 1975). Öğrencilerin okuma hızında gösterdikleri düşük başarının, zihinsel özelliklerinden kavrama ve anlama gücü ile ilgili olabileceği düşünülebilir.

Doğru Okuma: Öğrencilerin doğru okuma düzeyleri Çizelge 22'de verilmiştir.

Çizelge 22

Öğrencilerin Doğru Okuma Düzeyleri

Bağarı Düzeyleri	4. Sınıf		5. Sınıf		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Bağımsız	8	66.67	18	42.86	26	48.15
Öğretim	3	25.00	14	33.33	17	31.48
Bıjellene	1	8.33	10	23.81	11	20.37
Toplam	12	100.00	42	100.00	54	100.00

Çizelge 22'de görüldüğü gibi, Öğrencilerin yanlıya yakını (% 48,15) okuduğunu doğru okuma boyutunda bağımsız düzeyde bulunmaktadır. Gerek hız, gerek doğru okuma yalnız başlarına bir anlam taşınamaktadır. Okumadan beklenen okuduğunu anlamadır. Bunu gerçekleştirmek için ise hız ve doğru okuma bir etkidir. (Özsoy, 1975). Buna göre, Öğrencilerin okumalarındaki doğruluk oranının en düşük düzeyde % 20.37 olması ayrıca öğretim düzeyindeki öğrencilerin grup içinde % 31.48 gibi bir orana sahip olması, doğru okuma boyutunda öğrencilerin önemli bir bölümünün çeşitli düzeylerde yardım gereksinimleri olduğunu göstermektedir.

Okuduğunu Anlama Düzeyleri: Öğrencilerin okuduğunu anlama düzeyleri çizelge 23'te verilmiştir.

Çizelge 23

Öğrencilerin Okuduğunu Anlama Düzeyleri

Bağarı Düzeyleri	4. Sınıf		5. Sınıf		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Bağımsız	5	41.67	21	50.00	26	48.15
Öğretim	4	33.33	8	19.05	12	22.22
Bıjellene	3	25.00	13	30.95	16	29.63
Toplam	12	100.00	42	100.00	54	100.00

Çizelge 23'te görüldüğü gibi, öğrencilerin yarıya yakını (% 48.15) okuduğunu anlamada bağımsız düzeyde bulunmuş, okuduğu metne ilişkin sorulan sorulara doğru yanıt vermiştir. Bunun yanında engellere düzeyinde bulunan 16 öğrenci anlama boyutunda başarı gösterememiştir. Tüm öğrencilerden ancak % 22.22'si öğretim düzeyi sınırları içerisinde yer almaktadır.

Esasta, okunan metinden anlam çıkarmak esastır (Özsoy, 1975) ancak okuduğunu anlamıyorsa, o metne ilişkin soruları yanıtlayabilir, belli öğrencileri sınıya koyabilir. Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin önemli bir bölümünün bu konuda değişik yoğunlukta yardıma gereksinimleri olduğu görülmüştür.

Çizelge 24'te 1997 yılında, Alt Özel Sınıf öğrencilerinin ilköğül sınıfları düzeyinde sesli okuma başarılarının değerlendirildiği araştırmada, 3. sınıfın okuma parçasına göre okuduğunu anlamaları % 1.21 ile bağımsız % 11.52 ile öğretim ve % 63.38 ile engellere düzeyinde bulunmuştur. Yazılan araştırma ile bir karşılaştırma yapıldığında araştırma sonucu elde edilen anlama düzeyi bulgularının Eripek'in ulaştığı anlama düzeyi bulgularına göre daha üst düzeyde oldukları anlaşılmıştır. Anlamadaki başarının üst düzeyde olmasının, öğrencilerin niteliklerinden olabileceği gibi seçilen okuma parçasından da kaynaklanabileceği düşünülebilir.

Öğrencilerin Küçük Okuma Parçasını Okumadaki Hız, Doğruluk ve Anlama Genel Başarı Düzeyleri: Öğrencilerin küçük okuma parçasını okumaları sırasında gösterdikleri hız, doğruluk ve anlama genel başarı düzeyleri çizelge 24'te verilmiştir.

Çizelge 24

Öğrencilerin Küçük okuma Parçasını Okumadaki Hız, Doğruluk ve Anlama Genel Başarı Düzeyleri

Genel Başarı Düzeyleri	4. Sınıf		5. Sınıf		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Bağımsız	2	16.67	7	16.67	9	16.67
Öğretim	8	66.66	16	38.10	24	44.44
Engelleme	2	16.67	19	45.23	21	38.89
Toplam	12	100.00	42	100.00	54	100.00

Çizelge 24'de görüldüğü gibi, öğrencilerin hız doğruluk ve anlama boyutlarında bağımsız olma oranları tüm öğrencileri içinde % 16.67 dir. Engelleme düzeyinde bulunan öğrenciler ise % 38.89 ile bağımsız gruptaki öğrencileri izlemektedir. Tüm öğrencilerin yarıya yakın bir çoğunluğunun, öğretim düzeyinde okuma davranışına sahip oldukları anlaşılmıştır.

Okumanın hız, doğru okuma ve okuduğunu anlama boyutları arasındaki ilişki okuyanın yaşına, ilgisine, okunan materyale, okuma tür ve amacına göre değişiklik gösterebilmektedir. (Özsoy, 1975). Hız, doğru okuma ve anlama boyutları aynı öğrencide değişik değerlerle ortaya çıkabilmektedir.

Eripek'in araştırmasında (1987) 3. sınıf okuma metnine göre okumanın hız, doğruluk ve anlama boyutlarındaki genel başarılarına bakıldığında bağımsız düzeyde öğrenci % 9.70 ve engelleme düzeyindeki öğrenciler % 41.21'lik bir oran oluşturmaktadırlar. Eripek'in elde ettiği bulgular, bu araştırma bulgularıyla karşılaştırıldığında öğrencilerin önemli bir bölümünün okumaya ilişkin davranışları büyük ölçüde gerçekleştirmediği konusunda ortak sonuçlar çıktığı görülmektedir.

5. Öğrencilerin Okurken Yapılan Yanlışlıkların Farkına Varma ve Düzeltme Düzeyleri nedir? Öğrencilerin okurken yapılan yanlışlıkların farkına varma ve düzeltme düzeyleri çizelge 25'te verilmiştir.

Çizelge 25

Öğrencilerin Okurken Yapılan Yanlışlıkların Farkına Varma ve Düzeltme Düzeyleri

Bağarı Düzeyleri	4. Sınıf		5. Sınıf		Toplam	
	H	%	H	%	N	%
Yanlış Yapmadı	1	8.34	1	2.38	2	3.70
Bir yanlış yaptı düzeltti	3	25.00	4	9.52	7	12.96
Bir yanlış yaptı düzeltmedi	-	-	1	2.38	1	1.85
Yaptığı yanlışların bir kısmını düzeltti bir kısmını düzeltmedi	3	25.00	13	30.95	16	29.63
Yanlışların hepsini düzeltti	3	25.00	10	23.81	13	24.08
Yanlışların hiçbirini düzeltmedi	2	16.66	6	14.29	8	14.82
Uyg. Dış. Kal.	-	-	7	16.67	7	12.96
TOPLAM	12	100.00	42	100.00	54	100.00

Çizelge 25'de görüldüğü gibi, öğrencilerin % 29.63'ünün, yaptığı yanlışların bir kısmını düzeltip bir kısmını düzeltmediği ortaya çıkmıştır. Yanlışların hepsini düzelten öğrencilerin tüm öğrenciler oranı % 24.08 olarak bulunmuştur. Yaptığı yanlışların hiçbirini düzeltmeyen öğrenciler uygulama dışında kalan öğrencilerle birlikte düşünülürse oran % 27.78 olarak görülmektedir. Bir yanlış yapıp düzelten öğrenciler (% 12.96) bir yanlış yapıp düzeltmeyen öğrencilere oranla daha fazla bulunmuştur (% 1.85). Tüm bunların yanı sıra, yanlış yapmayan öğrencilerin oranı diğer oranlar dikkate alındığında çok düşük bulunmuştur (% 3.70). Öğrencilerin önemli bir çoğunluğunun, okurken yapılan yanlışlıkların farkına varma ve düzeltmedeki problemleri zihinsel geriliklerinin bir sonucu olabilir. Geri zekalı çocukların kısa süreli bellekteki problemleri uygun öğrenme ya da transfer yöntemlerini kullanmada gösterdikleri yetersizlikler dikkatlerinin dağınık ve kısa süreli olması, kavrama algılama, düşünme gibi yetenek alanlarında gösterdikleri gerilikle akademik alandaki başarısızlıklar üzerinde etkili olabilmektedir. (Eripek ve diğerleri, 1988).

Öğrencilerin önemli bir çoğunluğunun, okurken yapılan yanlışlıkların farkına varma ve düzeltme davranışını gerçekleştirmediği ve bu konuda yardım gerektiği ortaya çıkmıştır.

6. Öğrencilerin Okurken Nelere Dikkat Edeceklerini Bilme Düzeyleri Nedir? Öğrencilerin okurken nelere dikkat edeceklerini bilme düzeyleri çizelge 26'da verilmiştir.

Çizelge 26

Öğrencilerin Okurken Nelere Dikkat Edeceklerini Bilme Düzeyleri

Başarı Düzeyleri	4. sınıf		5. Sınıf		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Bağımsız	7	58.33	17	40.48	24	44.44
Öğretim	4	33.33	18	42.86	22	40.74
Engellenme	1	8.34	7	16.66	8	14.82
Toplam	12	100.00	42	100.00	54	100.00

Çizelge 26'da görüldüğü gibi, yaklaşık yarısı (% 44.44), okurken nelere dikkat edileceği konusunda bağımsız hareket edebilmektedir. Bunun yanı sıra öğrencilerin % 40.74'ü okurken nelere dikkat edeceğini bilmede öğretim sınırları içine girmektedir. Tüm öğrenciler den ancak 8'i bu boyutta engellenme düzeyinde bulunmaktadır. Bu bulguların ışığında, öğrencilerden yaklaşık yarısı ipucu ya da yardım gereksinimi duymamakta, bu grubun dışında kalan öğrenciler ise değişik derecelerde ipucu ve yardım gerektirmektedirler.

7. Öğrencilerin Okuma Araçlarını Uygun Olarak Kullanma Düzeyleri Nedir? Öğrencilerin okuma araçlarını uygun olarak kullanma düzeyleri çizelge 26'da verilmiştir.

Çizelge 26

Öğrencilerin Okuma Araçlarını Uygun Olarak Kullanma Düzeyleri:

Başarı Düzeyleri	4. sınıf		5. sınıf		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Bağımsız	7	58.33	25	59.52	32	59.26
Öğretim	3	25.00	9	21.43	12	22.22
Engellenme	2	16.67	8	19.05	10	18.52
Toplam	12	100.00	42	100.00	54	100.00

Çizelge 26'da görüldüğü gibi, öğrencilerin % 59.26'sı okuma araçlarını kullanmada bağımsız düzeyde bulunmuştur. Ders kitaplarını ve yardımcı kaynak kitaplarını kullanmada uyarı ve yardıma gereksinim duyan öğretim düzeyinde öğrenciler tüm öğrencilerin % 22.22'sidir. Bunun yanında engellenmiş düzeyinde olup, okuma araçlarını uygun şekilde kullanamayan öğrenciler de bulunmakta ancak tüm öğrenciler içinde 10 kişilik bir grubu oluşturmaktadır.

BÖLÜM IV

ÖZET, YARGI VE ÖNERİLER

Bu bölümde önce araştırmanın kısa bir özeti, sonra yargıya yer verilecektir. Daha sonra önerilere geçilecektir. Öneriler uygulanmaya ve ileri araştırmalara ilişkin olarak üzere iki alt başlık halinde verilecektir.

Özet

Araştırmanın amacı, Bursa il merkezinde 4. ve 5. sınıfa devam eden alt özel sınıf öğrencilerinin, EĞZÇ ilkokul programında yer alan Türkçe dersi ilkokuma-yazma öğretimi anağlarından ilkokuma boyutunu gerçekleştirme durumlarını ortaya çıkarmaktır.

Araştırma, 1988-1989 öğretim yılı birinci döneminin sonunda yapılmıştır. Bursa ili merkezinde, anılan öğretim yılında 4. ve 5. sınıflı olan 29 alt özel sınıf ve bu sınıflara devam eden 180 öğrenci bulunmaktadır. Evreni oluşturan 29 alt özel sınıftan, oranlı eleman örneklene yoluyla 7 sınıf araştırmaya örneklene alınmıştır. Bu sınıflarda toplam 54 öğrenci bulunmaktadır.

Araştırma verilerinin toplanabilmesi için ilkokuma Değerlendirme Formu geliştirilmiştir. Form, 7 bölümden oluşmuştur. Araştırmacı formu bireysel olarak uygulamış ve değerlendirmiştir. Gerçekleşme düzeyi ölçülen anağlar için, bağımsız, öğretim ve engelleme boyutlarında değerlendirme yapılmıştır.

Araştırmada öğrencilerin cinsiyet ve sınıf düzeylerine ilişkin nitelikleri sayı ve yüzdelerle ifade edilmiştir. İlkokuma Değerlendirme Formu ile elde edilen veriler frekans ve yüzdelerle ifade edilerek çizelgelerde belirtilmiştir.

Araştırmanın amacına bağlı olarak yanıtlanan sorular sonunda başlıca şu bulgular elde edilmiştir.

Öğrencilerin cinsiyetlerine göre dağılımları yapıldığında erkek öğrencilerin oranı, kız öğrencilere göre daha fazla bulunmuştur. erkek öğrenciler grubun % 75-93'ü iken, kız öğrenciler % 24.07 sidir.

Öğrencilerin % 77.78 i 5. sınıf ve % 22.22 si 4. sınıfta öğrenim görmektedir.

Cümleyi kelimeyi, heceyi ve harfi tanıma düzeylerine ilişkin olarak; harfi tanıma davranışını gerçekleştiren öğrencilerin oranı % 42.59 iken, gerçekleştiremeyenler % 48.15 dir. Heceyi tanıma davranışını gerçekleştiren öğrenciler % 25.93 olurken, gerçekleştiremeyenler % 38.89 olmaktadır. Tüm öğrencilerden ancak 19'u (% 35.18) verilen 5 heceden 3'ünü tanıyabilmiştir. Kelimeyi tanıma davranışını gerçekleştirenler % 22.22, gerçekleştiremeyenler ise % 62.96 dir. Cümleyi tanıma davranışını gerçekleştirenler tüm grubun % 31.49'u, gerçekleştiremeyen ise, % 53.70'dir.

Öğrencilerin % 51.35'i tüm tanıma boyutlarında engelleme düzeyinde bulunurken bağımsız düzeydeki öğrencilerin oranı % 7.41 dir. Tanıma boyutlarını öğretimi düzeyinde gerçekleştirenlerin tüm öğrencilere oranı % 40.74'tür. Öğrencilerin en fazla gerçekleştirdikleri tanıma davranışının harf, en az gerçekleştirdikleri tanıma davranışının ise kelime olduğu anlaşılmıştır.

Cümleyi kelimelere, kelimeyi hecelere, heceyi harflere ayırma düzeylerine ilişkin olarak; cümleyi kelimelere ayırma davranışını gerçekleştiren öğrencilerin oranı % 46.30, gerçekleştiremeyenlerin oranı % 46.29 dur. Verilen 5 cümleden 3'ünü uygun şekilde kelimelerine ayıran öğrencilerin tüm öğrenciler içindeki yeri ancak % 7.41 dir. Kelimeleri hecelere ayırma davranışını gerçekleştiren ler % 57.41, gerçekleştiremeyenler % 29.63'tir. Heceleri harflere ayırma davranışını gerçekleştiren öğrencilerin oranı % 56.41 iken, gerçekleştiremeyenler % 33.33 tür. Tüm öğrencilerden beşi orta düzeyde başarı göstermiştir.

Öğrencilerin yarısı (% 50.00) tüm ayırma işlemlerini Öğretim düzeyinde, % 29.63'ü ise engelleme düzeyinde gerçekleştirmiştir. Ayırma işlemini bağımsız düzeyde gerçekleştiren öğrencilerin oranı yalnızca % 20.37 dir. Öğrencilerin en başarılı oldukları ayırma işlemi kelimeleri hecelere ve heceleri harflere ayırma, en başarısız oldukları ayırma işlemi ise cümleyi kelimelere ayırma olmaktadır.

Harflerle hece, hecelerle kelime, kelimelerle cümle kurma düzeylerine ilişkin olarak; harflerle hece kurma davranışını gerçekleştirenler % 57.41 gerçekleştiremeyenler % 25.92 dir. Verilen harflerle 7-13 arasında hece kurabilen orta düzeydeki öğrencilerin oranı % 16.67'dir. Hecelerle kelime kurma davranışını gerçekleştirenler % 29.63, gerçekleştiremeyenler % 35.18'dir. % 35.19 luk bir öğrenci grubu orta düzeyde başarı göstermiştir. Kelimelerle cümle kurma davranışını gerçekleştirenler % 40.74 gerçekleştiremeyenler ise % 24.07 dir. Hecelerle kelime kurmada olduğu gibi kelimelerle cümle kurmada da % 35.19 luk bir grup orta düzeyde başarı göstermiştir.

Harflerle hece, hecelerle kelime ve kelimelerle cümle kurma boyutlarında bağımsız düzeyde öğrenci bulunmaktadır. Öğrencilerin önemli bir bölümü % 75.93 ile öğretim düzeyinde, % 24.07 si ise engellenme düzeyinde bulunmuştur. Öğrencilerin en başarılı oldukları kurma boyutu harflerle hece kurma olarak saptanmıştır.

Harfi hece, kelime, cümle ve küçük okuma parçalarına ilişkin olarak harf okuma davranışını gerçekleştirenler % 75.93, gerçekleştiremeyenler % 14.81'dir. Hece okuma davranışını gerçekleştirenler tüm öğrencilerin % 75.93'ü iken, gerçekleştiremeyenler % 14.81'dir. Kelime okuma davranışını gerçekleştirenler % 74.08, gerçekleştiremeyenler % 14.81'dir. Cümle okuma davranışını gerçekleştirenler % 77.68, gerçekleştiremeyenler % 14.81'dir. Verilen 5 cümleden 3'ünü okuyabilen 4 öğrenci bulunmaktadır.

Öğrencilerin büyük bir bölümü (% 66.67), okumanın tüm boyutlarında bağımsız düzeyde, % 14.81'i ise engellenme düzeyinde bulunmuştur. Öğretim düzeyindeki öğrencilerin oranı tüm öğrenciler için % 18.52'dir.

Okuma hızı boyutu değerlendirildiğinde, öğrencilerin % 25.93'ünün bağımsız % 50.00'nin öğretim ve % 24.07'sinin engellenme düzeyinde olduğu bulunmuştur. Doğru okuma boyutu değerlendirildiğinde, öğrencilerin % 48.15'inin bağımsız, % 31.48'inin öğretim ve % 20.37 sinin engellenme düzeyinde olduğu bulunmuştur. Anlamada, % 48.15'nin bağımsız % 22.22'sinin öğretim ve % 29.63 ünün engellenme düzeylerinde olduğu bulunmuştur. Okurken yapılan yanlışlıkların farkına varma ve düzeltme düzeylerine ilişkin olarak okurken yanlış yapıyan öğrencilerin oranı % 3.70, bir yanlış yapıp

düzelten % 12.96, bir yanlış yapıp düzeltmeyen % 1.85, yaptığı yanlışların bir kısmını düzeltip bir kısmını düzeltmeyenler % 29.63, yanlışların bir kısmını düzeltip bir kısmını düzeltmeyenler % 29.63, yanlışların hepsini düzeltenler % 24.08 ve yanlışların hiçbirini düzeltmeyenler de uygulamâ dışında kalan öğrenciler birlikte düşünül-
düğünde % 27.78 dir.

Öğrencilerin okurken Nelere Dikkat Edeceklerini Bilme Düzey-
lerine ilişkin olarak okurken nelere dikkat edeceklerini bilmedav-
ranışını gerçekleştiren bağımsız düzeydeki öğrencilerin oranı % 44.
44, Öğretim düzeyinde % 40.74 ve engelleme düzeyinde %14.82 dir.

Öğrencilerin okuma araçlarını uygun olarak kullanma düzey-
lerine ilişkin olarak, öğrencilerin % 59.26'sı okuma araçlarını kul-
lanmada bağımsız, % 22.22'si Öğretim ve % 18.52'si engelleme düzeyin-
de bulunmuştur.

Yargı

Öğrencilerin, İGZÇ ilkokul programında verilen Türkçe dersi
ilkokuma-yazma öğretimi araçlarından ilkokuma boyutunu ilgilendiren
davranışlarda değişik derecelerde yardıma gereksinimleri vardır.
Bu gereksinim kavrama ve algılamaya dayalı boyutlarda yoğunlaşmakta-
dır.

İlkokuma davranışlarını gerçekleştirme düzeylerinin saptan-
ması, geliştirilen ilkokuma Değerlendirme Formundaki araçlarla sı-
nırlı olduğundan elde edilen bulgularla bir sonuca varmak güç ol-
maktadır. Bununla birlikte, araçların gerçekleştirme düzeylerinin be-
lirlenmesi amacını taşıyan araştırma ile, diğer boyutlar için de
böylesi uygulamaların yapılabilmesi vurgulanmaktadır.

İlkokuma öğretisinde belirlenen amaç davranışlarda bir izlerlilik düzeni vardır. Bu bağlamda, temel niteliği taşıyan beceri ve davranışlar, önemli ölçüde gerçekleşmemiş olduğundan bu durum, ileriki aşamaların yeterli oranda gerçekleşmesi sonucunu getirmiştir.

Öğrencilerin ilkokuma davranışlarını gerçekleştirme düzeyleri, gerek diğer öğrenciler arasında, gerekse öğrencinin kendi ilkokuma gelişim sürecinde farklılıklar olduğunu göstermektedir. Öğrencilerin bu bireysel farklılıklarının ilkokuma öğretimi sürecinde yeterince ele alınmaması, ilkokuma davranışlarının gerçekleşmesine ket vurur bir nitelik taşımaktadır.

Öneriler

Uygulanmaya İlişkin Öneriler

1. İlkokuma-yazmaya ilişkin amaçların alt amaçlara ayrılması ve belirgin davranışsal amaçlar şeklinde ifade edilmesi uygun olabilir.

2. Öğrencilerin, ilkokuma davranışlarında büyük çoğunlukla kısa ve uzun süreli yardıma gereksinim duydıkları gereğinden hareketle, öğretmen, öğrencilerin bireysel farklılıklarını belirleyerek düzeyine uygun amaçları gerçekleştirilmeye çalışmalıdır.

3. İKZÇ için ilkokul programında geçen ilkokuma-yazma davranışsal amaçlarının sıralanış biçimi, ilkokuma-yazma öğretimi sürecine uygunluğu açısından değerlendirilebilir.

İleri Araştırmalara İlişkin Öneriler

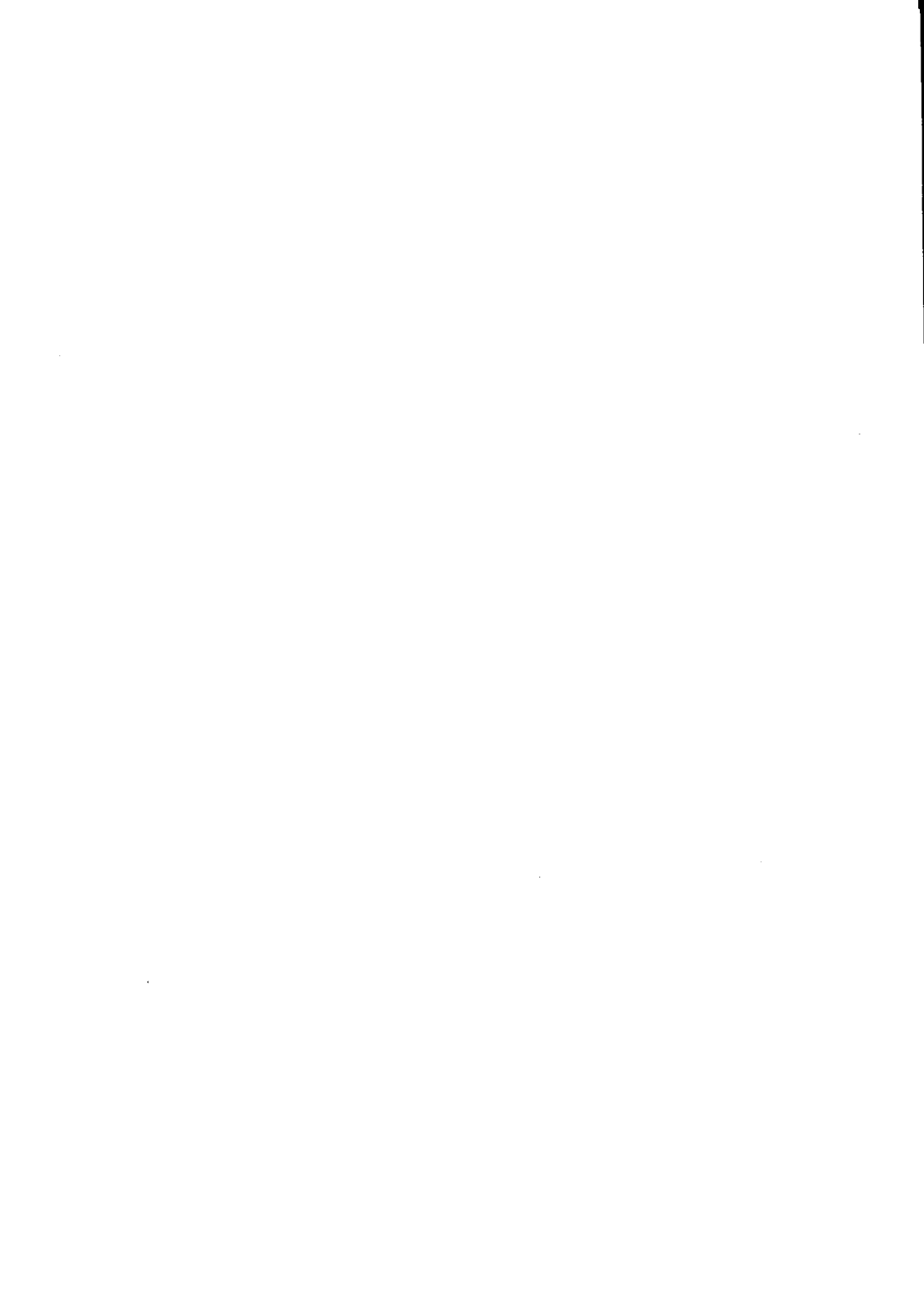
1. İKZÇ, öğrencilerin ilkokuma davranışlarını gerçekleştirme durumlarını ortaya çıkarmada, daha geniş örneklem grupları alınabilir.

2. İlkokuma Değerlendirme Formunda kullanılan araçların sayıca arttırılması yoluyla ulaşılabacak sonuçlar belirlenebilir.

3. Türkçe dersinde ilkokuma ve yazma amaçları birlikte yürüten bir süreç olarak düşünülürken, ilkokuma ve yazma amaçlarının gerçekleştirme düzeylerinin belirlenmesini amaçlayan bir araştırma gerçekleştirilebilir.

4. İlkokuma davranışlarının gerçekleştirme durumlarının hangi değişkenlerden kaynaklandığı bir araştırma konusu olabilir.

EKLER

EK

I. İLKOKUMA DEĞERLENDİRME FORMU

1. Cümleyi Kelimeyi Heceyi ve Harfi Tanıma Düzeyleri	61
Okuma Metni	63
2. Cümleyi Kelimelere Kelimeleri Hecelere, Heceleri Harflere Ayırma Düzeyleri	64
Öğrenci Formu	65
3. Harflerle Hece, Hecelele Kelime, Kelimelerle Cümle Kurma Düzeyleri	66
4. Harf, Hece, Kelime, Cümle ve Küçük Okuma Parçalarını Okuma Parçasına ilişkin Soru ve Cevaplar	71
5. Okurken Yapılan Yanlışlıkların Farkına Varma Ve Düzeltilme için Öğrenmeye Verilecek Okuma Parçası Okurken Yapılan Yanlışlıkların Farkına Varma ve Düzeltilme Düzeyleri	72 73
6. Okurken Nelere Dikkat Edeceklerini Bilme Düzeyleri	74
7. Okuma araçlarını Uygun Olarak Kullanma Düzeyleri	75
II. İLKOKUMA DEĞERLENDİRME SONUÇLARI KAYIT FORMU	76
IV. BURSA İLİ MİLLİ EĞİTİM GENÇLİK VE SPOR MÜDÜRLÜĞÜNDEN ALINAN İL OHAYI	78

EK I

İLKOKUMA DEĞERLENDİRME FORMU

Öğrencinin

Adı ve Soyadı:

Kod no:

Okulu :

Sınıfı :

BÖLÜM I

CÜMLEYİ, KELİMEYİ, HECEYİ VE HARFİ

TANIMA DÜZEYLERİ

( ) e

( ) Evin yolunu tuttular

( ) kaz

( ) k

( ) verdi

( ) Yavrular korkarak kaçtılar

( ) maz

( ) kedi

( ) z

( ) ana

( ) Ana kaz kendinin üstüne atıldı

( ) r

( ) ü

( ) s

( ) aksama

( ) Yaramaz kedi yolda yavrulara saldırdı

( ) ge

( ) su

( ) Yaramaz Kedi iki gündür açtı.

( ) da

EK I . devam

Açıklama: Öğrencinin tanıyabildiği harf hece, kelime ve cümlelerin önüne "✓" işareti konulurken, tanıyamadıkları için "-" işareti konulacaktır. Bir kısmını tanıyıp, bir kısmını tanıyamama durumunda, ise, "X" işareti kullanılacaktır.

	0-1-2	3	4	5
Cümleyi Tanıma				
Kelimeyi Tanıma				
Heceyi Tanıma				
Harfi Tanıma				

EK I - devam

OKUMA METNİ

YARAMAZ KEDİ

Ana kaz, dört yavrusuyla birlikte derede yüzüyordu, Yaramaz kedi iki gündür açtı. Kazın yavrularını görünce çok sevindi. Dere kenarındaki çalılarda arasında gizlendi.

Akşam doğru kaz ve yavruları sudan çıktılar. Evin yolunu tuttular.

Yaramaz kedi yolda yavrulara saldırdı. Ana kaz kedinin stüne atıldı.

Yavrular korkarak kaçtılar. Ana kaz gagası ve kanatları ile yaramaz kediye gerekli dersi verdi.

İsmail Aydoğdu

TEK I - devam

BÖLÜM II

CÜMLEYİ KELİMELERE, KELİMELERİ HECELERE

HECELERİ HARFLERE AYIRMA DÜZEYLERİ

- ( ) Ana kaz dört yavrusuyla birlikte yüziyordu.
( ) Kazın yavrularını görünce çok sevindi.
( ) Dere kenarındaki çalılırların arasında gizlendi.
( ) Akşam doğru kaz ve yavrular sudan çıktılar.
( ) Ana kaz gagası ve kanatları ile yaramaz bediye gerekli dersi verdi.

- ( ) ana ( ) ka
( ) dere ( ) du
( ) doğru ( ) ne
( ) sudan ( ) se
( ) gagası ( ) tan

AÇIKLAMA: Öğrencinin ayırdığı cümle, kelime ve hecelerin önüne "✓" işareti konulurken, ayıramadıkları için "--" işareti konulacaktır. Bir kışanı ayırıp bir kışanı ayıramama durumunda ise "N" işareti kullanılacaktır.

	0-1-2 Yetersiz	3 Orta	4 İyi	5 Çok iyi
Cümleyi Kelimelere Ayırma				
Kelimeleri Hecelelere Ayırma				
Heceleleri Harflere Ayırma				

EK I - devam

ÖĞRENCİ FORMU

Ana kaz dört yavrusuyla birlikte yüzüyordu.

Kazın yavrularını görünce çok sevindi.

Dere kenarındaki çalılarda arasında gizlendi.

Akşama doğru kaz ve yavrular sudan çıktılar.

Ana kaz gagası ve kanatları ile yaramaz kediye gerekli dersi verdi.

ana ka

dere sal

doğru nat

sudan çok

gagası ve

EK I .Devam

BÖLÜM III

HARFLERLE HECE HECELERLE KELİME KELİMELERLE CÜMLE

KURMA DÜZEYLERİ

Harflerle Hece Kurma: "a,b,u,k,ş,n"

ab, ba, uş, şu, bu, ub, şa, aş, ak, ka, uk, ku, an, na, un, nu,
kun, nuk, kan, nak, kuş şuk, kaş, sak, bak, şan, naş, şab, baş,
kab, buş, şub, bun, nub, buk, kub.

Hecelerle Kelime Kurma: "ak, tut, na, a, lar, ba, ka"

ak, aka, akna, aklar, akbaba, tut, tutna, tutak, tuta, mama, ama,
kanı, kamalar, namalar, baba, babalar, kaba, baka, aba, babalar,
babama.

Kelimelerle Cümle Kurma: "verdi, babam, okula, elma, gitti, var"

Babam var.

Elma verdi.

Babam verdi.

Elma var.

Babam gitti

Babam elma verdi

Babam okula gitti

Okula gitti.

Babam okula verdi

Okula verdi

Babam okula elma verdi

AÇIKLAMA: Öğrencinin kurabildiği cümle, kelime ve hecelerin üzerine kırmızı kalemle " " işareti konacaktır.

	0-6	7-13	14-20	21 ve+
Harflerle Hece Kurma	Yetersiz	orta	iyi	çok iyi
Harflerle kelime kurma	0-4 Yetersiz	5-8 orta	9-14 iyi	15 ve + çok iyi
Kelimelerle cümle kurma	0-2 Yetersiz	3-5 orta	6-8 iyi	9-11 çok iyi

EK I . devam

BÖLÜM IV

HARF HECE KELİME CÜMLE VE KÜÇÜK OKUMA PARÇALARINI

OKUMA DÜZEYLERİ

A.

Harfler:

n e ö d u

( ) ( ) ( ) ( ) ( )

Heceler

ka du ne se tan

( ) ( ) ( ) ( ) ( )

Kelimeler

kazak bu karda kiş çocuk

( ) ( ) ( ) ( ) ( )

Cümleler:

( ) Annem devanlı kazak örüyordu

( ) Utandıktan kıpkırmızı oldum

( ) Sözlerin kiş için yeteri kadar giyeceğiniz var

( ) Yurdumuzda aç ve çıplak binlerce çocuk var

( ) Bu ördüklerini onlar için hazırlıyorum.

AÇIKLAMA: Öğrencinin okuyabildiği harf hece, kelime ve cümlelerin üzerine kırmızı kalemle "✓" işareti konurken, okuyamadıklarına "-" işareti konulacaktır. Bir kısmını okuyup bir kısmını okuyamayanlar için ise "X" işareti kullanılacaktır.

	0-1-2 Yetersiz	3 orta	4 iyi	5 çok iyi
Harfleri okuma				
Heceleri okuma				
Kelimeleri okuma				
Cümleleri okuma				

EK I - devam

OKUMA SEXTİ

YÜN ÖRGÜLER

Annem devamlı kazak örtüyordu.

- Anneciğim bu kadar kazağı kim giyecek?

- Annem biraz üzülünç gibi yüzüme baktı

- Bu kışta, karda aç ve çılplak kimseleri hiç düşünmedin mi?

Utandımdan kıpırmazı oldum.

Annem:

- Sizlerin kış için yeteri kadar giyeceğiniz var. Yurdumuzda aç ve çılplak binlerce çocuk var. Onları düşünmek, onlara yardım etmek, bizlere düşen ödevdir. Bu ördeklerimi onlara için hazırlıyorum. Onlar da üşümesinler.

İsmail Aydoğdu

EK I - devam

B.

Küçük Okuma Parçalarını:

Okuma Hızı:

Aşıcılık, hız iyi ( )

Akıcılıkta tutukluk ( )

Akıcılık yok, hız düşük ( )

Doğru Okuma:

Yanlış Okunan kelime sayısı ( )

Eklenen kelime sayısı ( )

Atlanan kelime sayısı ( )

Toplam ( )

Okuduğunu Anlama: ( )

	OKUMA DÜZEYİ		
	Doğruluk	anlama	Hız
Bağımsız			
Öğretim			
Engellene			

EK I -devam

"
KÜÇÜK OKUMA PARÇASI YASEMİNİN ÇİÇEKLERİ"
"

Yasemin'in hergün ile işi, oturdukları apartmanın bahçesine diktiği çiçekleri sulamaktır. Hepsini ayrı ayrı sever, bakımlarına özen gösterirdi. Yasemin'e bakıp komşu apartmanlar da çiçek yetiştirmeye başladılar. Ama hiçbiri Yasemin'in çiçekleri gibi canlı ve parlak olmuyordu.

Bir gün Yasemin çiçeklerini sularken yaşlı bir amca seslenir

-Kızım beninde çiçeklerim var, ama seninkiler gibi güzel değil. çiçeklerine nasıl baktığını bana da anlatır mısın?

Yasemin:

- Amcacığım, ben çiçeklerimi yalnız sulayıp çapalamam. Ben onlarla dostjibi konuşuyorum, onları seviyor, okşuyorum.

Yaşlı amca başın bir vaziyette:

- Konuşuyor musun? çiçeklerle konuşulur mu? onlar senin söylediklireni onlar mı?

Yasemin gülerek:

- Biz karşılıklı gayret iyi anlaşıyoruz. söz de çiçeklerinizi sever, onlarla konuşursanız, daha canlı,daha güzel olacaklardır dedi.

Aradan bir hafta kadar zaman geçti. Yasemin gene bahçesinde çiçeklerine bakıyordu. Birisinin "Yasemin, kızım" diye seslendiğini duydu. Başını kaldırdı. Karşısında o yaşlı amca duruyordu.

- Kızım senin dediklerini yaptım. Benim çiçeklerim de canlandılar. Sanki neşelendiler. Böylece apartmanımız, renklenip güzelleşti. Bana yaptığın bu iyilik için sana teşekkür etmeye geldim.

EK I - devam

KUÇUK OKUMA PARÇASINA İLİŞKİN SORU VE CEVAPLAR

- ( ) 1. Yasemin'in her gün ilk işi ne idi?
- Bahçesine diktiği çiçekleri sulamaktı.
- ( ) 2. Yaşlı amca Yasemin'e ne dedi?
- Benim de çiçeklerim var ama seninkiler gibi güzel değil.
Onlara nasıl bakıyorsun dedi.
- ( ) 3. Yasemin'in çiçekleri neden çok güzel?
- Çünkü, Yasemin çiçekleri yalnız sulayıp çapalamıyor, onlarla
dost gibi konuşup, onları seviyor.
- ( ) 4. Yaşlı amcanın çiçekleri daha sonra güzel oldu mu?
- Evet, güzel oldu.
- ( ) 5. Yaşlı amcanın çiçekleri güzelleşince Yasemin'e ne dedi?
- Senin dediklerini yaptım, benim çiçeklerimde güzelleşti
Teşekkür ederim dedi.

BÖLÜM V

OKURKEN YAPILAN YANLIŞLIKLARIN FARKINA VARMA VE DÜZELTME İÇİN

ÖĞRENCİYE VERİLECEK OKUMA METNİ

YASEMİN'İN ÇİÇEKLERİ

Yasemin'in hergün ile iği, oturdukları apartmanın bahçesine diktiği çiçekleri sulamaktır. Hepsini ayrı ayrı sever, bakımlarına özen gösterirdi. Yasemin'e bakıp komşu apartmanlar da çiçek yetiştirmeye başladılar. Ama hiçbirisi Yasemin'in çiçekleri gibi canlı ve parlak olmuyordu.

Bir gün Yasemin çiçeklerini sularken yağlı bir amca seslenir
-Kızım benimde çiçeklerim var, ama seninkiler gibi güzel değil. çiçeklerine nasıl baktığını bana da anlatır mısın?

Yasemin:

- Amcacığım, ben çiçeklerimi yalnız sulayıp çapalamam. Ben onlarla dost gibi konuşuyorum, onları seviyor, okuyorum.

Yağlı amca şaşkın bir vaziyette:

- Konuşuyor musun? çiçeklerle konuşulur mu? onlar senin söylediklerini onlar mı?

Yasemin gülerken:

- Biz karşılıklı gayret iyi anlaşıyoruz. söz de çiçeklerinizi sever, onlarla konuşursanız, daha canlı, daha güzel olacaklardır dedi.

Aradan bir hafta kadar zaman geçti. Yasemin gene bahçesinde çiçeklerine bakıyordu. Birisinin "Yasemin, kızım" diye seslendiğini duydu. Bağını kaldırdı. Karşısında o yağlı amca duruyordu.

- Kızım senin dediklerini yaptım. Benim çiçeklerim de canlandılar. Sanki heşelendiler. Böylece apartmanımız, renklenip güzelleşti. Bana yaptığın bu iyilik için sana teşekkür etmeye geldim.

EK I - devam

OKURKEN YAPILAN YANLIŞLIKLARIN FARKINA VARMA
VE DÜZELTME DÜZEYLERİ

Yanlış Sayısı :

Farketme Sayısı :

Düzeltilme sayısı :

OKURKEN					
Yanlış yapıldı	Bir yanlış yaptı düzeltti	Bir yanlış yaptı düzeltmedi	Yaptığı yanlışların bir kısmını düzeltti bir kısmını düzeltmedi	Yanlışların hepsini düzeltti	Yanlışların hiçbirini düzeltmedi

EK I - devam

BÖLÜM VI

OKURKEN, NELERE DİKKAT EDECEKLERİNİ BİLME DÜZEYLERİ

GÖZLEMEK	Öturuş-duruş bozukluğu	
	Kıtap tutuş hatası	
	Baş hareketi, vücut sallanması	
	Kalem ve parmakla izleme	
	Okuduğu eyeri kaybetme	
	Heyecan, telaş	
TEYP BAIDINDA	Besin varlığı yetersizliği	
	Beste noksan hitim bozukluğu	
	Hecelere	
	Kelime kelime okuma	
	Noktalama uymama	

11-8	Dağınsız	
7-4	Öğretici	
3 ve-	Engellere	

EK I .devam

BÖLÜM VII

OKUMA ARAÇLARINI UYGUN OLARAK KULLANMA DÜZEYLERİ

DERS KİTAPLARI VE YARDIMCI KAYNAK KİTAPLAR	
Kaplı mıdır?	
Sayfaları yapranmış mıdır?	
Sayfalar üzerinde karalamalar var mıdır?	
Sayfalar yırtılmış mıdır?	
Sayfalar köşelerden bükülmüş müdür?	
TOPLAM	

5-4	Bağımsız	
3	Öğretim	
2-1-0	Engelleme	

EK II

İLKOKUMA DEĞERLENDİRME SONUÇLARI

KAYIT FORMU

I. Öğrencinin

Adı ve Soyadı :

Kod No:

Okulu :

Sınıfı:

II. AMAÇ 1.

Harf, hece, sözcük ve tüncüyü tanıma	Bağımsız	
	Öğretim	
	Engelleme	

AMAÇ 2.

Tüncüyü sözcüklere sözcükleri hecelere heceleri harflere ayırma	Bağımsız	
	Öğretim	
	Engelleme	

AMAÇ 3:

Harflerle hece hecelerle sözcük sözcüklerle tünce kuma	Bağımsız	
	Öğretim	
	Engelleme	

AMAÇ 4 A)

Harf, hece, sözcük ve tünce okuma	Bağımsız	
	Öğretim	
	Engelleme	

AMAÇ 4. B)

Küçük okuma parçalarını okuma	Bağımsız	
	Engelleme	

EK II devam

AMAÇ 5.

Okurken Yapılan Yanlışların Farkına Vurma Ve Düzeltme Düzeyleri	
Yanlış yapmadı	
Yanlışların hepsini düzeltti	
Bir yanlış yaptı düzeltti	
Bir yanlış yaptı düzeltmedi	
Yaptığı yanlışların bir kısmını düzeltti Bir kısmını düzeltmedi	
Yanlışların hiçbirini düzeltmedi	

AMAÇ 6.

Okurken nelere dikkat edeceklerini bilme düzeyi	Bağımsız	
	Öğretim	
	Engelleme	

Okuma araçlarını uygun olarak kullanma düzeyi	Bağımsız	
	Öğretim	
	Engelleme	

EK IV

BURSA İLİ MİLLİ EĞİTİM GENÇLİK VE SPOR MÜDÜRLÜĞÜNDEN

ALINAN İZİN BELGESİ

Sayı: Öz. Eğt. Bl. 326/53216

Konu: Harika ESEN

İL MAKAMINA

BURSA

Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri (Özel Eğitim) Yüksek Lisans Öğrencisi, olup halen Öğretilebilir Çocuklar Okulunda Öğretmen olarak görev yapan Harika Esen "Alt Özel sınıflara devam eden 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin ilkokuma durumlarını belirleme" adlı yüksek lisans tezi çalışması hazırlanması için ilimiz ilkökullerinde bulunan alt özel sınıflarda çalışma yapmak istemektedir.

Adı geçenin Alt Özel sınıflarda çalışma yapmasında Müdürlüğünüzce bir sakınca bulunmamaktadır.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri (Özel Eğitim) Yüksek Lisans Öğrencisi Harika ESEN'in Alt Özel Sınıflarda inceleme yapmasını müsaadelerinize arz ederim.

OLUR
21/11/1989

Ahmet ÜNAL

Vali Yardımcısı

H. Necmi YAZICIOĞLU
İl Millî Eğitim Müdürü

K A Y N A K Ç A

- Binbaşıoğlu, Cavit. Genel Öğretim Bilgisi. ankara: PK.353. Kızılay-
Ankara: 1987
- Cebiroğlu, Rıdvan. Geç Gelişen Ve Güç Öğrenen Çocuklar. "bakım-
Öğretim Tedavi." İstanbul: 1976
- Çağlar, Doğan. Geri Zekalı Çocuklar ve Eğitimi. Ankara: A.Ü. Eğitim
Fakültesi Yayınları, 1979.
- Dikmen, Selahattin. İlkokuma Yazma Öğretimi Öğretmen Rehberi. Ankara:
1986.
- OGZÇ için Program Taslağı Ankara: Rehberlik ve Araştırma Merkezi
Yayınları, 1964
- Eripek, Süleyman. "Geri Zekalı Çocukların Psikolojisi Ders Notları",
Eskişehir: 1986
- . Geri Zekalı Çocukların Eğitimleri. eskişehir. anadolu
Universetise. (Teksir), 1984.
- . "Alt Özel Sınıf Öğrencilerinin İlkokul Sınıfları Düzeyinde
Sesli Okuma Başarılarının Değerlendirilmesi",
Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, Anadolu Üniversitesi,
1987.
- Eripek, Süleyman, Yahya Özsoy ve Mehmet Özyürek, "Geri Zekalı Çocuklar
OEMÇ "Özel Eğitime Giriş". Ankara: Karatepe
Yayınları, 1988.
- Günari, Mehmet, "İlkokul Üçüncü Sınıf Öğrencilerinin Geliştirilen
Bir Okuma Metnine Göre okuma Düzeylerinin Sap-
tanması" Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, Anadolu
Universitesi, 1987.

- Grossman, H.J., "Classification in Mental Retardation. (Washington, D.C., American Association on Mental Deficiency, 1983., Yahya Özsoy ve diğ., ÖEMÇ "Özel Eğitime Giriş Ankara Karatepe Yayınları, 1988).s. 177'den alıntı.
- Hallahan, Daniel P., James H. Kauffman., Exceptional Children. New Jersey: Prentice-Hall Inc. Englewood Clifts, 1978
- Karatepe, Hasan. Zeka Özürlü Çocuklar. ankara: Karatepe yayınları, 1986.
- Kirk, Samuel.A. "Educating Exceptional Children. (Boston: Houghton Mifflin Company, 1972), s...." Yahya Özsoy ve Diğ.leri ÖEMÇ Eğitime Giriş" (Ankara: Karatepe Yayınları, 1988, s.194 deki alıntı"
- Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı, Özel Eğitim Kurumları. Ankara: 1988B Yayınları, 1986
- Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı. EGZÇ için ilkokul Programı Ankara: 1987.
- Milli Eğitim Gençlik Ve Spor Bakanlığı. Özel Eğitimle İlgili Kanun ve Yönetmelikler. ankara: 1986B3B Yayınevi, 1986.
- Oğuzkan, Ferihan Eğitim Terimleri Sözlüğü-Ankara: TDK Yayınları.1974
- özsoy, Yahya, "Okuma Yetersizlikleri ve Okumanın Geliştirilmesi Ders Notları". Ankara: 1975.